

HORYZONT CDR

doskonalimy kadrę doradztwa rolniczego

5/2022

Wydarzenia CDR

- Dzień Przedsiębiorcy Rolnego 2022
- Podsumowanie XV edycji Konkursu Najlepsze gospodarstwo ekologiczne w 2022 roku
- Wyniki konkursu „Najlepsze wydawnictwo wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego”

Nauka doradztwu

- Rolnictwo regeneratywne
- Wykorzystanie olejków eterycznych pochodzenia roślinnego
- Bioróżnorodność trwałych użytków zielonych na przykładzie zmiennowłógotnych łąk trzęślicowych
- Przygotowanie pasieki do zimy

Informacje WPR

- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – interwencje wspierające działania inwestycyjne w gospodarstwach rolnych
- Wybrane elementy chowu bydła w rolnictwie ekologicznym
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla przedsiębiorców
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla rolników

Dobre przykłady

- Produkcja sera w Centrum Praktycznego Szkolenia w Zakresie Małego Przetwórstwa w CDR Oddział w Radomiu

CENTRUM DORADZTWA ROLNICZEGO W BRWINOWIE

Redakcja: Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie
Oddział w Poznaniu redakcja.horyzontcdr@cdr.gov.pl

www.cdr.gov.pl

strona główna

- Dzień Przedsiębiorcy Rolnego 2022
- Podsumowanie XV edycji Konkursu Najlepsze gospodarstwo ekologiczne w 2022 roku
- Wyniki konkursu „Najlepsze wydawnictwo wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego”

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIEHORYZONT CDR
NR 5/2022

Dzień Przedsiębiorcy Rolnego 2022

W tym roku już po raz 18-ty Centrum Doradztwa Rolniczego Oddział w Poznaniu wraz z Wielkopolskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Poznaniu organizują konferencję pn.: Dzień Przedsiębiorcy Rolnego. Tegoroczna konferencja pod hasłem: „**Jak innowacyjne rozwiązania wpływają na zmniejszenie ryzyka w produkcji rolniczej?**” odbędzie się **17 listopada 2022 r.** w formie hybrydowej (stacjonarnie i online). Wydarzenie realizowane jest w ramach Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR) i zostało objęte patronatem honorowym Wiceprezesa Rady Ministrów Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Henryka Kowalczyka.

Podczas konferencji odbędą się obrady plenarne, debata, panele dyskusyjne: produkcja roślinna i produkcja zwierzęca, a także uroczystość ogłoszenia wyników konkursu Doradca Roku, który ma na celu popularyzację i promowanie osiągnięć doradców w zakresie innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich. Najlepsi doradcy w kraju zostaną uhonorowani za działalność w zakresie upowszechniania wiedzy oraz innowacyjnych rozwiązań w praktyce rolniczej, współpracy i wspólnych inicjatyw realizowanych przez rolników i mieszkańców obszarów wiejskich.

Obrady plenarne będą obejmowały prelekcje przedstawicieli nauki i doradztwa dotyczące wpływu bieżącej sytuacji na

17 LISTOPAD
2022 ROK

OBRADY PLENARNE

ORGANIZATORZY:

Centrum Doradztwa
Rolniczego w Brwinowie
Oddział w PoznaniuWielkopolski Ośrodek
Doradztwa Rolniczego
w PoznaniuMinisterstwo Rolnictwa
i Rozwoju WsiPatronat honorowy
Wiceprezesa Rady Ministrów
Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Henryka Kowalczyka

DZIEŃ PRZEDSIĘBIORCY ROLNEGO 2022

„**Jak innowacyjne rozwiązania wpływają
na zmniejszenie ryzyka w produkcji rolniczej?**”

PROGRAM KONFERENCJI

- 9:30 – 10:00 Rejestracja uczestników, serwis kawowy
10:00 – 10:15 **Otwarcie konferencji i powitanie uczestników**
Ireneusz Drozdowski - Dyrektor CDR w Brwinowie
Jacek Sommerfeld - Dyrektor WODR w Poznaniu
10:15 – 10:45 **Wpływ bieżącej sytuacji na produkcję rolniczą w dobie zmian rynkowych**
prof. UPP dr hab. Arkadiusz Sadowski
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
10:45 – 11:10 **Jak Europejski Zielony Ład zmieni polskie rolnictwo?**
Joanna Czapla - Dyrektor Departamentu Płatności Bezpośrednich MRIRW
11:10 – 11:35 **Jak Europejski Zielony Ład wpłynie na moje gospodarstwo?**
prof. dr hab. Marek Mrówczyński, IOR-PIB w Poznaniu
Mariusz Tatka, Dyrektor CDR w Brwinowie Oddział w Poznaniu
11:35 – 12:00 **Przerwa**
12:00 – 12:45 **Deбата: Jak skutecznie reagować na zmieniające się uwarunkowania rynkowe?**
Prowadzący: prof. UPP dr hab. Arkadiusz Sadowski
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
Uczestnicy:
1. dr hab. Jerzy Kozyra, IUNG - PIB w Puławach
2. Przedstawiciel - CIECH Group
3. Jarosław Marcinkowski, WODR w Poznaniu
4. Arkadiusz Kubacki - rolnik
5. Ryszard Napierała - rolnik
12:45 – 13:10 **Ogłoszenie wyników oraz wręczenie nagród w ramach konkursu: Doradca Roku – III edycja**
Przedstawiciele MRIRW, Dyrektor CDR w Brwinowie
13:10 – 13:30 **Przerwa**

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

strona główna

■ Dzień Przedsiębiorcy Rolnego 2022

■ Podsumowanie XV edycji Konkursu Najlepsze gospodarstwo ekologiczne w 2022 roku

■ Wyniki konkursu „Najlepsze wydawnictwo wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego”

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

PANELE
DYSKUSYJNE

OBRADY PLENARNE

Produkcja Roślinna

Moderator: *Lukasz Łowiński*
Sieć Badawcza Łukasiewicz – Poznański Instytut Technologiczny

13.30 – 14.00 **Rolnictwo 4.0 – innowacyjne technologie w uprawie polowej**
Lukasz Łowiński
Sieć Badawcza Łukasiewicz – Poznański Instytut Technologiczny

14.00 – 14.25 **Usługi rolnicze – czy to się opłaca?**
Marek Rosiak – rolnik

14.25 – 14.50 **Racjonalne gospodarowanie nawozami, środkami ochrony roślin**
Maciej Frąckowiak – rolnik

14.50 – 15.15 **Młody rolnik w XXI wieku - wyzwania, perspektywy**
Patryk Kokociński- Rolnik Roku 2021 Regionu Morza Bałtyckiego

15.15 – 15.30 **Przerwa**

Produkcja Trzody Chlewniej

Moderator: *prof. UPP dr hab. Benedykt Pepliński*
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

13.30 – 14.00 **Optymalizacja kosztów produkcji w gospodarstwie trzodowym**
prof. UPP dr hab. Benedykt Pepliński
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

14.00 – 14.25 **Jak skutecznie zabezpieczyć produkcję trzody chlewniej w gospodarstwie przed ASF?**
Roman Walkowski – rolnik

14.25 – 14.50 **Agroenergia – biogazownia w gospodarstwie rolnym**
Roman Walkowski – rolnik, właściciel biogazowni

14.50 – 15.15 **Integracja rolników jako odpowiedź na aktualne wyzwania sektora**
Roman Zapala, Agraves Sp. z o.o.

15.15 – 15.30 **Przerwa**

15.30 – 15.50 **Prezentacja najważniejszych tematów omawianych w grupach panelowych i wnioski**
Lukasz Łowiński, Benedykt Pepliński

15.50 – 16.00 **Zakończenie konferencji**
Ireneusz Drozdowski Dyrektor – CDR w Brwinowie

16.00 – 17.00 **Obiad**

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

produkcję rolniczą w Polsce w dobie zmian rynkowych oraz wobec wyzwań Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027. Omówione zostaną także założenia Europejskiego Zielonego Ładu, uwzględniające redukcję zużycia substancji aktywnych w środkach ochrony roślin, poprawę aspektów ekonomicznych wykonywanych zabiegów i ich wpływ na rolnictwo w kontekście ochrony środowiska i zmian klimatycznych.

Jednym z punktów konferencji będzie debata: „Jak skutecznie reagować na zmieniające się uwarunkowania rynkowe?”, w trakcie której zaproszeni goście przeprowadzą dyskusję na temat bieżącej sytuacji rynkowej, współczesnych trendów, zmian i rozwiązań możliwych do zastosowania w produkcji rolniczej, warunkujących wzrost dochodu w gospodarstwach rolnych. Dyskusja ma być punktem wyjścia do paneli tematycznych w zakresie produkcji zwierzęcej i roślinnej.

W trakcie paneli dyskusyjnych prelegenci zaprezentują innowacyjne rozwiązania rolnictwa precyzyjnego, aplikacje i technologie, które mają zastosowanie w gospodarstwach rolnych w celu optymalizacji kosztów produkcji oraz dobrych praktyk, mających na celu ochronę środowiska w kontekście wyzwań wspólnej polityki rolnej. Konferencja będzie stanowiła doskonałe forum wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy nauką a praktyką.

Serdecznie zapraszamy do zapoznania się z programem konferencji. Udział bezpłatny.

Iwona Kajdan-Zysnarska, CDR Oddział w Poznaniu

strona główna

- Dzień Przedsiębiorcy Rolnego 2022
- Podsumowanie XV edycji Konkursu Najlepsze gospodarstwo ekologiczne w 2022 roku
- Wyniki konkursu „Najlepsze wydawnictwo wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego”

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

Podsumowanie XV edycji Konkursu Najlepsze gospodarstwo ekologiczne w 2022 roku

Po raz XV Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Radomiu we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ośrodkami Doradztwa Rolniczego było organizatorem Konkursu na Najlepsze Gospodarstwo Ekologiczne w 2022 roku.

Konkurs zorganizowano w ramach operacji własnej Planu Operacyjnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2022-2023, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Celem konkursu jest identyfikacja i szerzenie dobrych praktyk w zakresie rolnictwa ekologicznego, wdrażanie nowych rozwiązań w innych gospodarstwach rolnych oraz upowszechnianie wiedzy z zakresu rolnictwa ekologicznego.

Informacja o konkursie oraz regulamin konkursu zostały zamieszczone na stronach internetowych CDR-u i ODR-ów.

Konkurs został przeprowadzany dwuetapowo.

Do etapu wojewódzkiego nabór uczestników oraz zgłoszenia laureatów do konkursu krajowego prowadziły Ośrodki Doradztwa Rolniczego w każdym województwie.

W wyniku weryfikacji, wojewódzkie komisje konkursowe wyłoniły do etapu krajowego po jednym najlepszym gospodarstwie ekologicznym. W 2022 roku zakwalifikowano do konkursu łącznie 15 gospodarstw (po jednym z każdego województwa, za wyjątkiem województwa opolskiego).

Gospodarstwa te zostały ocenione przez krajową komisję konkursową powołaną przez Dyrektora CDR O/Radom. Komisja dokonała wyboru 3 laureatów przyznając I, II, III miejsce oraz 1 wyróżnienie.

Od prawej: Rafał Romanowski – Sekretarz Stanu w MRiRW, Robert Janowski z żoną (I miejsce), Ireneusz Drozdowski – dyrektor CDR w Brwinowie
Źródło: CDR O/Radom.

Uroczyste rozdanie nagród nastąpiło 23 września 2022 roku na terenie Międzynarodowych Targów w Poznaniu. Ten dzień został wybrany nie przypadkowo, gdyż 23 września jest **Dniem Rolnictwa Ekologicznego**, który w tym roku jest obchodzony

strona główna

- Dzień Przedsiębiorcy Rolnego 2022
- Podsumowanie XV edycji Konkursu Najlepsze gospodarstwo ekologiczne w 2022 roku
- Wyniki konkursu „Najlepsze wydawnictwo wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego”

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

po raz pierwszy i jest wynikiem wspólnej deklaracji Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji Europejskiej. Inicjatywa ta wynika z Planu działania na rzecz rozwoju produkcji ekologicznej przyjętego przez Komisję Europejską 25 marca 2021 r.

Na uroczystość przybyli Rafał Romanowski – Sekretarz Stanu w MRiRW, Elwira Zdrodowska – Dyrektor Departamentu Rolnictwa Ekologicznego i Jakości Żywności w MRiRW, Jan Golba – Z-ca Dyrektora w Departamencie Rolnictwa Ekologicznego i Jakości Żywności w MRiRW, Małgorzata Waszewska – Dyrektor Biura Rolnictwa Ekologicznego i Produktów Regionalnych w GIJHARS, Ireneusz Drozdowski – Dyrektor CDR w Brwinowie oraz Henryk Skórnicki – Dyrektor CDR Oddział w Radomiu oraz liczni zaproszeni goście.

Statuetki i puchary w konkursie Najlepsze Gospodarstwo Ekologiczne 2022
Źródło: CDR O/Radom.

Wiceminister Romanowski powitał zgromadzonych uczestników i przekazał gratulacje od Wiceprezesa Rady Ministrów, Ministra

Rolnictwa i Rozwoju Wsi Henryka Kowalczyka, życzenia sukcesów i podziękowanie za udział w konkursie. Nawiązał również do projektu Planu Strategicznego na lata 2023-2027, w którym przewidziane są środki na rozwój gospodarstw ekologicznych.

„Rolnictwo ekologiczne w Polsce istnieje, chce się rozwijać i korzystać ze środków unijnych. Rolnik ekologiczny może być przykładem dla rolnika „konwencjonalnego”, pokazując, że można gospodarować w sposób bardziej zrównoważony” – podkreślił Rafał Romanowski.

Nagrody w postaci pucharów i dyplomów Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz pamiątkowe statuetki i nagrody pieniężne w formie czeków ufundowanych przez CDR w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich wręczyli laureatom: **Rafał Romanowski** Sekretarz Stanu w MRiRW oraz **Ireneusz Drozdowski** Dyrektor CDR w Brwinowie.

Oto zwycięzcy konkursu krajowego:

I miejsce i nagrodę w wysokości **10 000 zł brutto** otrzymał **Robert Janowski z województwa lubelskiego;**

II miejsce i nagrodę w wysokości **7500 zł brutto** otrzymał **Jim Bartosiewicz z województwa pomorskiego;**

III miejsce zajął **Robert Michałkiewicz z województwa kujawsko-pomorskiego** i otrzymał nagrodę w wysokości **6000 zł brutto;**

Wyróżnienie otrzymała **Alicja Niemczyk z województwa śląskiego** i nagrodę w wysokości **4500 zł brutto.**

Poziom konkursu był wysoki, w gospodarstwach prowadzona

strona główna

- Dzień Przedsiębiorcy Rolnego 2022
- Podsumowanie XV edycji Konkursu Najlepsze gospodarstwo ekologiczne w 2022 roku
- Wyniki konkursu „Najlepsze wydawnictwo wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego”

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

jest ekologiczna produkcja towarowa o różnych kierunkach: chów bydła, produkcja mleka, wyroby serowarskie w gospodarstwie, uprawa starych gatunków zbóż, z jednoczesnym poszanowaniem środowiska naturalnego. Nagrodzeni rolnicy w swoich gospodarstwach upowszechniają ekologiczne metody produkcji rolnej poprzez organizację warsztatów serowarskich, przyjmowanie grup rolników, a także propagują innowacyjne i pro środowiskowe rozwiązania. O laureatach XV edycji konkursu na „Najlepsze Gospodarstwo Ekologiczne w 2022 roku” został nagrany film, promujący rolnictwo ekologiczne.

Zgodnie z założeniami konkursu nagrody mają wyróżniać rolników za przyczynianie się do zmniejszenia presji rolnictwa na środowisko i klimat, a także do realizacji unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 i Strategii „Od pola do stołu”.

„Jesteście solą tej ziemi i najlepszymi nauczycielami dla innych rolników. Wytwarzacie to, co najlepsze, najzdrowsze dla naszych konsumentów” – powiedział Rafał Romanowski, Sekretarz Stanu w MRiRW, gratulując zwycięzcom konkursu.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”
Projekt opracowany przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Radomiu.
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej
„Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Barbara Sazońska, CDR Oddział w Radomiu

Wyniki konkursu „Najlepsze wydawnictwo wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego”

12 października 2022 roku miało miejsce uroczyste wręczenie nagród w konkursie pn. „Najlepsze wydawnictwo wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego”, organizowanym przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, pod patronatem honorowym **Wiceprezesa Rady Ministrów, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Henryka Kowalczyka**.

Jubileuszową uroczystość 30-tej edycji konkursu pn. „Najlepsze wydawnictwo wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego” otworzyła **Pani Anna Gembicka Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi**. Pani Wiceminister podkreśliła, że jest to wydarzenie, które pozwala docenić pracę Redakcji czasopism ośrodków doradztwa rolniczego, pracę doradców, autorów publikacji oraz wszystkich osób zaangażowanych w działalność wydawniczą Ośrodków.

strona główna

- Dzień Przedsiębiorcy Rolnego 2022
- Podsumowanie XV edycji Konkursu Najlepsze gospodarstwo ekologiczne w 2022 roku
- Wyniki konkursu „Najlepsze wydawnictwo wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego”

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

Laureaci tegorocznej edycji konkursu otrzymali nagrody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w formie bonów pieniężnych oraz okolicznościowe statuetki i dyplomy. Źródło: CDR O/Poznań.

Atutem każdego Zespołu są tworzący go ludzie: autorzy artykułów, publikacji, doradcy rolniczy, dziennikarze, specjaliści branżowi, graficy, doświadczeni profesjonaliści, angażujący się w pracę Redakcji. To oni swoją wiedzą i umiejętnościami ułatwiają dostęp do najbardziej aktualnych informacji. Uhonorowaniu tych właśnie osób służy konkurs pn. "Najlepsze Wydawnictwo WODR".

Z okazji 30-tej edycji konkursu, Redakcje czasopism Wojewódzkich Ośrodków Doradztwa Rolniczego otrzymały okolicznościowe puchary ufundowane przez Wiceprezesa Rady Ministrów Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Henryka Kowalczyka.

Uroczystej 30-tej edycji konkursu towarzyszyła ogólnopolska Konferencja pn.: „Współpraca Producentów Rolnych sposobem na rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich”. Konferencja, której głównym celem była promocja i wsparcie wspólnych inicjatyw w zakresie organizowania się rolników w partnerstwa rolnicze a także prezentacja doświadczeń w realizacji różnych form współpracy.

Wydarzenie odbyło się w formie hybrydowej, gromadząc łącznie ponad 530 osób. Święto Prasy Rolniczej WODR było wspaniałą promocją czasopism i wydawnictw branżowych, wydawanych przez wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego wśród doradców, rolników, przedsiębiorców, nauczycieli, przedstawicieli nauki, administracji państwowej

Z okazji 30-tej edycji konkursu, Redakcje czasopism Wojewódzkich Ośrodków Doradztwa Rolniczego otrzymały okolicznościowe puchary ufundowane przez Wiceprezesa Rady Ministrów Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Henryka Kowalczyka. Źródło: CDR O/Poznań.

- Dzień Przedsiębiorcy Rolnego 2022
- Podsumowanie XV edycji Konkursu Najlepsze gospodarstwo ekologiczne w 2022 roku
- Wyniki konkursu „Najlepsze wydawnictwo wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego”

Organizowany przez poznański Oddział Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie konkurs od szeregu lat cieszy się uznaniem redakcji czasopism wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego.

Źródło: CDR O/Poznań.

i samorządowej. Było również miejscem wymiany doświadczeń wśród redaktorów i pracowników działów wydawnictw.

Ogłoszeniu wyników konkursu towarzyszyła prezentacja krótkiego filmu, ukazującego dorobek i pracę wszystkich 16 Redakcji czasopism i wydawnictw ODR oraz zmiany, jakie zaszły w czasopismach na przestrzeni lat.

Do tegorocznej edycji konkursu, w kategorii najlepsze czasopismo periodyczne swoje uczestnictwo zgłosiło 16 redakcji WODR, natomiast w kategorii najlepsze wydawnictwo tematyczne zgłoszono 13 tytułów publikacji.

Jednym z kryteriów oceny zgłoszonych wydawnictw było zaangażowanie czasopism i publikacji tematycznych w promocję, wykorzystanie i popularyzację narzędzi pomocowych PROW 2014-2020 oraz Planu Strategicznego dla WPR 2023-2027.

Organizowany przez poznański Oddział Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie konkurs od szeregu lat cieszy się uznaniem redakcji czasopism wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego, a jako forma współzawodnictwa wydawców przyczynia się niewątpliwie do podwyższania poziomu merytorycznego i edytorskiego wydawanych czasopism i wydawnictw tematycznych.

Laureaci tegorocznej edycji konkursu otrzymali nagrody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w formie bonów pieniężnych oraz okolicznościowe statuetki i dyplomy.

Nagrody wręczali: Pani Barbara Odrobińska, Departament Innowacji, Cyfryzacji i Transferu Wiedzy w MRiRW i Pan Ireneusz Drozdowski, dyrektor Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie.

Wszystkim Zespołom Redakcyjnym serdecznie dziękujemy za udział w tegorocznym wydarzeniu, będącym świętem wszystkich Redakcji WODR.

Zapraszamy do kolejnej edycji konkursu, którą będziemy realizować w 2023 roku, w ramach obchodów 100-lecia doradztwa rolniczego w Polsce.

strona główna

- Dzień Przedsiębiorcy Rolnego 2022
- Podsumowanie XV edycji Konkursu Najlepsze gospodarstwo ekologiczne w 2022 roku
- Wyniki konkursu „Najlepsze wydawnictwo wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego”

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

WYNIKI 30-tej -EDYCJI KONKURSU

Kategoria „NAJLEPSZE CZASOPISMO PERIODYCZNE”

I miejsce:

„Lubelskie Aktualności Rolnicze”, Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Końskowoli

Trzy równorzędne II miejsca:

„Twój Doradca Rolniczy Rynek”, Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego we Wrocławiu

„Wieś Kujawsko - Pomorska”, Kujawsko – Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie

„Wiadomości Rolnicze”, Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie

Trzy równorzędne III miejsca:

„Rada”, Łódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Bratoszewicach

„Podkarpackie Wiadomości Rolnicze”, Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale

„Pomorskie Wieści Rolnicze”, Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lubaniu

Kategoria „NAJLEPSZA PUBLIKACJA TEMATYCZNA”

I miejsce:

„Świętokrzyska tradycja źródłem inspiracji”,

Świętokrzyski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach

II miejsce:

„Sposoby poprawy retencji wody w glebie”,

Zachodniopomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Barzkowicach

III miejsce:

„Lokalne Partnerstwa Wodne (LPW)” w Województwie Kujawsko-Pomorskim”,

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie

Adrianna Bolewicz-Tatka, CDR Oddział w Poznaniu

MINISTERSTWO
ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI

strona główna

- Rolnictwo regeneratywne
- Wykorzystanie olejków eterycznych pochodzenia roślinnego
- Bioróżnorodność trwałych użytków zielonych na przykładzie zmiennowłgitnych łąk trzęślicowych
- Przygotowanie pasieki do zimy

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

Rolnictwo regeneratywne

Rolnictwo regeneratywne to rolnictwo, którego najważniejszym celem jest odtworzenie i utrzymanie potencjału plonotwórczego gleby. Rolnictwo regeneratywne to również zespół praktyk, narzędzi i strategii umożliwiających wytwarzanie żywności, równocześnie dbający o odbudowę zdegradowanych terenów rolniczych, które zostały zniszczone poprzez działalność człowieka. Jest to możliwe dzięki prowadzeniu produkcji rolniczej. Rolnictwo regeneratywne charakteryzuje się ujemnym śladem węglowym, redukującym dwutlenek węgla. Rolnictwo to wykorzystuje szereg założeń z systemu rolnictwa integrowanego, ekologicznego i rolnictwa precyzyjnego.

Rośliny, które są uprawiane w powyższy sposób charakteryzują się wyższą odpornością na choroby i szkodniki, a jakość żywności jest lepsza od żywności, którą produkuje się w rolnictwie konwencjonalnym. W rolnictwie regeneratywnym stosuje się system uprawy bezorkowej, ponieważ dwutlenek węgla oraz tlenek azotu nie uwalniają się z gleby i nie przedostają się do atmosfery – jak to jest w przypadku tradycyjnej uprawy orkowej. W związku z tym należy ograniczyć uprawę płużną. Kolejną dobrą praktyką stosowaną w rolnictwie regeneratywnym jest wprowadzenie zróżnicowanego płodozmianu oraz stosowanie

Gwałtowny rozwój mechanizacji rolnictwa oraz chemizacji budzi coraz większy niepokój wśród producentów żywności.

poplonów, międzyplonów i przedplonów, aby gleba była okryta roślinami. W szczególności dotyczy to okresu jesień – zima, w którym gleba jest narażona na erozję wodną i wietrzną oraz okresu wiosna – lato, w którym okrywa roślinna chroni glebę przed promieniowaniem słonecznym, a składniki pokarmowe nie są uwalniane do atmosfery. Ściółkowanie gleby oraz rezygnacja z orki głębokiej pozwala na odbudowę populacji grzybów w glebie. Grzyby w glebie przetwarzają dwutlenek węgla, który znajduje się w materii organicznej, na trwałe i mobilne formy związków węglowych. Gleby, które posiadają dużo takich organizmów potrafią nawet na tysiące lat pochłaniać i magazynować

strona główna

- Rolnictwo regeneratywne
- Wykorzystanie olejków eterycznych pochodzenia roślinnego
- Bioróżnorodność trwałych użytków zielonych na przykładzie zmiennowłógotnych łąk trzęślicowych
- Przygotowanie pasieki do zimy

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

70% więcej gazów cieplarnianych niż te, które są ich pozbawione. Akumulowanie węgla atmosferycznego w glebie wpływa na zwiększanie bioróżnorodności i jest działaniem proekologicznym. Inną metodą w uprawie, która jest korzystna dla gleby to zróżnicowany płodozmian, ponieważ wpływa na mniejsze zubożenie gleby. Istotne dla ochrony środowiska jest również połączenie dwóch produkcji (roślinnej i zwierzęcej). Wykorzystanie planowania wypasu zwierząt do odbudowy struktury gleby oraz dbałość o dobrostan zwierząt. Należy również ograniczyć lub całkowicie zrezygnować z stosowania pestycydów i nawozów mineralnych.

Rolnictwo regeneratywne można inaczej nazwać rolnictwem odpowiedzialnym. Obecnie na rolnictwie spoczywa ogromna

Do wyprodukowania większej ilości żywności o wysokiej wartości odżywczej konieczna jest żyzna gleba.

odpowiedzialność nie tylko w zakresie zapewnienia bezpiecznej żywności, ale także ochrony środowiska i przeciwdziałaniu zmianom klimatu. Jest to w interesie całego społeczeństwa, w tym także rolników.

Gwałtowny rozwój mechanizacji rolnictwa oraz chemizacji budzi coraz większy niepokój wśród producentów żywności. Już od bardzo dawna zaczęto się zastanawiać, w którym kierunku zmierza rolnictwo i jaki może mieć ono wpływ na środowisko, stan gleby, bioróżnorodność czy klimat. Dotyczy to w szczególności rozwiniętych krajów Europy Zachodniej. Problemów i wyzwań jest bardzo dużo, a receptą na bezpieczną żywność oraz inne aspekty środowiskowe jest m.in. rolnictwo regeneratywne.

Do wyprodukowania większej ilości żywności o wysokiej wartości odżywczej konieczna jest żyzna gleba. Natomiast w kraju mamy coraz większą degradację takich właśnie gleb. Rolnictwo regeneratywne nie rozwiąże wszystkich problemów, ale przynosi korzyści m.in. rolnikom, przetwórcom i konsumentów. Pozwala na uzyskanie wyższych plonów przy mniejszych nakładach, uzyskanie wysokiej jakości żywności z jednoczesną poprawą właściwości gleby i pozytywnym oddziaływaniem na środowisko i klimat. Również pod względem finansowym, może poprawić sytuację budżetową gospodarstwa domowego m.in. dzięki uzyskaniu w przyszłości potencjalnej premii finansowej w ramach ekoschematów i wyższej ceny za produkty z certyfikatem rolnictwa regeneratywnego.

strona główna

- Rolnictwo regeneratywne
- Wykorzystanie olejków eterycznych pochodzenia roślinnego
- Bioróżnorodność trwałych użytków zielonych na przykładzie zmiennowłóknistych łąk trzęślicowych
- Przygotowanie pasieki do zimy

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

Popularność wśród rolników zdobywa również perspektywa sprzedaży kredytów węglowych m.in. zajmuje się tym firma Agreea. Agreea to działająca w skali międzynarodowej platforma, która łączy rolników z nabywcami kredytów/certyfikatów węglowych – najczęściej są to duże przedsiębiorstwa, które zobowiązują się do zmniejszenia swojego śladu węglowego. Rolnicy dzięki zastosowaniu odpowiednich praktyk, jak np.: uprawa międzyplonów lub rezygnacja z płuźnej uprawy roli, ograniczają emisję dwutlenku węgla i zwiększają sekwestrację węgla w glebie. Jest to podstawa do wygenerowania określonej liczby certyfikatów węglowych, których sprzedaż jest dla gospodarstwa źródłem dodatkowego dochodu.

Zadania i cele realizowane w rolnictwie regeneratywnym:

- odpowiednia (prawidłowa) gospodarka materią organiczną gleby – bilans materii organicznej w płodozmianie powinien być dodatni,
- zwiększenie żyzności gleb,
- produkcja żywności wysokiej jakości oraz odpowiedniej jakości pasz,
- ochrona gleby, wody i powietrza przed skażeniami, szczególnie pochodzenia rolniczego,
- zmniejszenie zużycia środków ochrony roślin i nawozów,
- oszczędność nakładów energetycznych, uproszczenia uprawowe,
- zwiększenie bioróżnorodności agrosystemów,
- kształtowanie kulturowego krajobrazu rolniczego.

Praktyki rolnicze w rolnictwie regeneratywnym:

- bezorkowa uprawa gleby,

- uprawa roślin okrywowych,
- uprawa roślin na zielony nawóz,
- zwiększenie bioróżnorodności uprawianych roślin – więcej gatunków w płodozmianie,
- zwiększenie retencji wody w glebie,
- połączenie produkcji roślinnej ze zwierzęcą,
- dbałość o dobrostan zwierząt,
- stosowanie nawozów naturalnych,
- ograniczenie zużycia nawozów – zrównoważone nawożenie i ograniczenie ilości środków ochrony roślin – integrowana ochrona roślin.

Zmiany klimatyczne wywołują szereg niekorzystnych zjawisk, jak pożary, susze czy powodzie. Mają one też wpływ na wielkość i jakość plonów oraz wywołują stres cieplny u zwierząt gospodarskich, a także epidemie chorób. Rolnictwo regeneratywne może być doskonałym rozwiązaniem tych problemów, ponieważ nie wymaga od rolników wprowadzania nowych technik czy specjalistycznych szkoleń.

Marian Pikosz, CDR Oddział w Poznaniu

Opracowano na podstawie:

1. <https://www.farmer.pl/rolnictwo-regeneratywne>
2. <https://www.farmer.pl/produkcja-roslinna/inne-uprawy/rolnictwo-regeneratywne>
3. <https://www.bezpluga.pl/wiadomosci/rolnictwo-regeneratywne-dla-rolnikow-i-konsumentow>
4. <https://www.sodr.pl/informacje-branzowe/index/Czym-jest-rolnictwo-regeneratywne>
5. <https://www.wodr.poznan.pl/doradztwo/produkcja-roslinna/rolnictwo-regeneratywne>

strona główna

- Rolnictwo regeneratywne
- Wykorzystanie olejków eterycznych pochodzenia roślinnego
- Bioróżnorodność trwałych użytków zielonych na przykładzie zmiennowłógotnych łąk trzęślicowych
- Przygotowanie pasieki do zimy

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

Wykorzystanie olejków eterycznych pochodzenia roślinnego

Olejki eteryczne to wonne mieszaniny organicznych związków chemicznych, które występują w roślinach lub w ich częściach – np. w kwiatach, liściach, owocach, korzeniach, kłęczach, nasionach lub korze; znajdują się najczęściej w specjalnych komórkach tkanki wydzielniczej, w których gromadzą się jako końcowy produkt przemiany materii. Zawartość olejków eterycznych w danej roślinie może wynosić od 1 do nawet 18%.

W przypadku wielu roślin olejki eteryczne są tym, co daje roślinie aromat. Oprócz tego, że roślina pachnie przyjemnie, aromat pomaga odstraszać drapieżniki, takie jak owady lub zwierzęta roślinożerne. Olejki odgrywają również istotną rolę w procesach rozrodczych rośliny i są przydatne podczas zapylania roślin.

Olejki eteryczne pozyskiwane są najczęściej z roślin należących do rodzin:

- baldaszkowatych,
- liliowatych,
- różowatych,
- wargowych,
- złożonych.

Spis roślin, z których uzyskuje się olejki eteryczne

Nazwa polska	Nazwa łacińska	Nazwa rodziny
<u>Arcydzięgiel litwor</u>	<u>Archangelica officinalis L.</u>	Apiaceae - Selerowate
<u>Bazylija pospolita</u>	<u>Ocimum basilicum L.</u>	Lamiaceae - Jasnotowate
<u>Biedrzeniec anyż</u>	<u>Pimpinella anisum L.</u>	Apiaceae - Selerowate
<u>Bylica boże drzewko</u>	<u>Artemisia abrotanum L.</u>	Asteraceae - Astrowate
<u>Bylica estragon</u>	<u>Artemisia dracunculus L.</u>	Asteraceae - Astrowate
<u>Bylica piołun</u>	<u>Artemisia absinthium L.</u>	Asteraceae - Astrowate
<u>Cząber ogrodowy</u>	<u>Satureja hortensis L.</u>	Lamiaceae - Jasnotowate
<u>Hyzop lekarski</u>	<u>Hyssopus officinalis L.</u>	Lamiaceae - Jasnotowate
<u>Jałowiec pospolity</u>	<u>Juniperus communis L.</u>	Cupressaceae - Cyprysowate
<u>Kminek zwyczajny</u>	<u>Carum carvi L.</u>	Apiaceae - Selerowate
<u>Kolendra siewna</u>	<u>Coriandrum sativum L.</u>	Apiaceae - Selerowate
Koper ogrodowy	Anethum graveolens L.	Apiaceae - Selerowate
<u>Koper włoski</u>	<u>Foeniculum vulgare Mill.</u>	Apiaceae - Selerowate
<u>Kozłek lekarski</u>	<u>Valeriana officinalis L.</u>	Valerianaceae - Kozłkowate
<u>Krwawnik pospolity</u>	<u>Achillea millefolium L.</u>	Asteraceae - Astrowate
<u>Lawenda wąskolistna</u>	<u>Lavandula angustifolia Mill.</u>	Lamiaceae - Jasnotowate
<u>Lebiodka pospolita, Oregano</u>	<u>Origanum vulgare L.</u>	Lamiaceae - Jasnotowate
<u>Lubczyk ogrodowy</u>	<u>Levisticum officinale W.D.J. Koch</u>	Apiaceae - Selerowate
<u>Macierzanka piaskowa</u>	<u>Thymus serpyllum L.</u>	Lamiaceae - Jasnotowate
<u>Majeranek ogrodowy, Lebiodka majeranek</u>	<u>Origanum majorana L.</u>	Lamiaceae - Jasnotowate
<u>Melisa lekarska</u>	<u>Melissa officinalis L.</u>	Lamiaceae - Jasnotowate
<u>Mięta pieprzowa</u>	<u>Mentha x piperita L. (pro. sp.)</u>	Lamiaceae - Jasnotowate
Pietruszka zwyczajna	Petroselinum crispum (Mill.) Nyman ex A.W. Hill	Apiaceae - Selerowate
<u>Rozmaryn lekarski</u>	<u>Rosmarinus officinalis L.</u>	Lamiaceae - Jasnotowate
<u>Rumianek pospolity</u>	<u>Matricaria chamomilla L.</u>	Asteraceae - Astrowate
Seler zwyczajny	Apium graveolens L.	Apiaceae - Selerowate
<u>Szałwia lekarska</u>	<u>Salvia officinalis L.</u>	Lamiaceae - Jasnotowate
<u>Tatarak zwyczajny</u>	<u>Acorus calamus L.</u>	Acoraceae - Tatarakowate
<u>Macierzanka tymianek</u>	<u>Thymus vulgaris L.</u>	Lamiaceae - Jasnotowate
Złocień maruna	Chrysanthemum parthenium L.	Asteraceae - Astrowate
<u>Żywotnik zachodni</u>	<u>Thuja occidentalis L.</u>	Cupressaceae - Cyprysowate

Źródło: http://internetowyogrod.eu/_data/ogrodnictwo/zielarstwo/olejko-wespispol.php

Korzyści płynące z każdego olejku eterycznego w dużej mierze zależą od rodzaju rośliny, z której pochodzi i właściwości chemicznych jakie posiada. Olejki eteryczne wykorzystywane są do pielęgnacji ciała i aromaterapii. Mogą działać oczyszczająco,

Tabela 1.

strona główna

- Rolnictwo regeneratywne
- Wykorzystanie olejków eterycznych pochodzenia roślinnego
- Bioróżnorodność trwałych użytków zielonych na przykładzie zmiennowłóknistych łąk trzęślicowych
- Przygotowanie pasieki do zimy

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

Korzyści płynące z każdego olejku eterycznego w dużej mierze zależą od rodzaju rośliny, z której pochodzi i właściwości chemicznych jakie posiada.

odświeżająco lub wzmacniająco dla układu odpornościowego – wśród wielu innych korzyści – w zależności od profilu chemicznego i pochodzenia rośliny. Olejki eteryczne dodawane są do kosmetyków, maści, kremów, leków na kaszel i chorób górnych dróg oddechowych, a także perfum. Wiele z nich zwalcza także wirusy, bakterie i choroby twórcze grzyby, które nękają nie tylko ludzi, ale także rośliny.

Najsilniejsze działanie mają olejek goździkowy, cytrynowy oraz te posiadające w swoim składzie fenole, jak np. olejek tymiankowy. Wśród ich właściwości należy wymienić działanie

wykrztuśne. Olejki mogą drażnić błony śluzowe oskrzeli ułatwiać odkrztuszanie wydzieliny w czasie przeziębienia – tutaj sprawdza się mieszanina olejku z solą fizjologiczną. Do tego celu można stosować olejek eukaliptusowy albo sosnowy.

Olejki mają też działanie spazmolityczne, to znaczy wpływają korzystnie na perystaltykę jelit, pobudzają wydzielanie soku żołądkowego i hamują namnażanie się bakterii (np. olejek lawendowy albo melisowy). Niektóre mogą zwiększać wydzielanie moczu, np. olejek z korzenia lubczyku. Szereg olejków ma działanie uspokajające, przeciwwirusowe, nasenne, przeciwwymiotne i przeciwzapalne. Należy jednak pamiętać, że **olejków nie należy spożywać bezpośrednio**. Olejki zawsze muszą być wymieszane z olejem bazowym przed zastosowaniem.

Najbardziej popularne olejki eteryczne:

- olejek z drzewa herbacianego – jest pomocny przy przeziębieniach, grypie, infekcjach wirusowych. Można używać go do inhalacji albo masażu. Nie bez znaczenia jest też fakt, że jego zapach działa uspokajająco;
- olejek pomarańczowy – jest polecany dla osób, które mają problemy z zasypianiem. Może też łagodzić objawy depresyjne i napięcie nerwowe. Warto używać go do kąpieli lub do masażu;
- olejek lawendowy – jest polecany na przemęczenie, w stanach napięcia, osobom cierpiącym na bezsenność. Może łagodzić też stany zapalne skóry, dlatego warto dodawać go do kąpieli;
- olejek różany – może łagodzić objawy związane z migreną

strona główna

- Rolnictwo regeneratywne
- Wykorzystanie olejków eterycznych pochodzenia roślinnego
- Bioróżnorodność trwałych użytków zielonych na przykładzie zmiennołigotnych łąk trzęślicowych
- Przygotowanie pasieki do zimy

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

- tutaj polecane są zimne okłady z dodatkiem kilku kropel olejku. Polecany jest także na ciężko gojące się rany i stany zapalne skóry;

- olejek eukaliptusowy – masaże z dodatkiem tego olejku niwelują bóle mięśni i bóle reumatyczne. Można go także mieszać z solą fizjologiczną i robić inhalacje w czasie grypy, przeziębienia, czy przy zapaleniu oskrzeli;
- olejek miętowy – jest pozyskiwany z liści mięty pieprzowej. Łagodzi bóle miesiączkowe i w tym przypadku warto wykonywać masaże z dodatkiem oleju bazowego. Sprawdza się także przy migrenowych bólach głowy, a także wspomagająco przy przeziębieniach, grypie, chorobach układu oddechowego;
- olejek cedrowy – po niego powinny sięgnąć osoby, które szukają skutecznego sposobu na zwiększenie koncentracji, a jednocześnie złagodzenie objawów stresu. Olejek chroni także skórę przed zanieczyszczeniami i toksynami;
- olejek kamforowy - jest szeroko stosowany w branży farmaceutycznej i dodawany do maści. Łagodzi stany zapalne, owrzodzenia, zaczerwienienia, swędzenie, działa wspomagająco przy kontuzjach, np. skręceniach czy bólach mięśni. Poprawia krążenie i działa relaksująco;
- olejek imbirowy – zmniejsza objawy stresu i zwiększa koncentrację. Działa rozgrzewająco, łagodzi podrażnienia, a nawet przyspiesza trawienie, eliminuje toksyny z organizmu i oczyszcza drogi oddechowe;
- olejek sosnowy – pozytywnie wpływa na nastrój, oczyszcza drogi oddechowe i działa kojąco na stany zapalne skóry. Ponadto zapobiega procesom grzybicznym i spowalnia procesy starzenia;

- olejek rozmarynowy – działa przeciwbakteryjnie, przeciwgrzybiczo, detoksykująco, przeciwbólowo, przeciwzapalnie, przeciwbakteryjnie, antyseptycznie i przeczyszczająco;
- olejek bazyliowy – ma działanie łagodzące na podrażnienia skóry, skurcze, bóle mięśni i stawów. Przeciwdziała też wzdęciom.

Najsilniejsze działanie mają olejek goździkowy, cynamonowy oraz te posiadające w swoim składzie fenole, jak np. olejek tymiankowy.

Olejki eteryczne zachowują swoje właściwości lecznicze przez 5-10 lat, jeśli są właściwie przechowywane w ciemnym, suchym, chłodnym miejscu, a niektóre z czasem stają się nawet mocniejsze. Wyjątkiem są olejki cytrusowe – zachowują swoje właściwości tylko przez 6-12 miesięcy.

W domu można stosować olejki eteryczne na wiele różnych sposobów. Sprawdzi się kilka kropel wybranego olejku dodanego

strona główna

- Rolnictwo regeneratywne
- Wykorzystanie olejków eterycznych pochodzenia roślinnego
- Bioróżnorodność trwałych użytków zielonych na przykładzie zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych
- Przygotowanie pasieki do zimy

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

do kąpieli, można dodać je do wody i robić zimne okłady w czasie migreny albo mieszać z olejkami bazowymi i wykonywać masaż przeciwbólowy i relaksujący. Olejki eteryczne można dodawać też do bębna pralki. Kilka kropel sprawi, że pranie będzie pięknie pachniało przez długi czas. Można je również wykorzystywać do odświeżenia powietrza, mogą ułatwiać się razem z parą wodną z nebulizatora.

Olejki eteryczne to także naturalny sposób zwalczania chorób i szkodników roślin ogrodowych i domowych. W przypadku wystąpienia chorób roślin, powinno się sięgnąć po olejek z drzewa herbacianego, który posiada silne działanie grzybobójcze, a także bakteriobójcze. W ogrodzie można go wykorzystać do opryskiwania chorych roślin, ale przed zastosowaniem musi zostać rozcieńczony wodą. Z kolei do grona olejków

W domu można stosować olejki eteryczne na wiele różnych sposobów. Można dodać je do wody i robić zimne okłady w czasie migreny.

zwalczających grzyby wywołujące fuzariozy roślin (m.in. *Fusarium culmorum*) należy zastosować wyjątkowo skuteczny olejek tymiankowy, a także olejek z trawy cytrynowej i olejek werbenowy. Także na mączniaki znajdzie się sposób, gdyż grzyby odpowiedzialne za chorobę są wrażliwe na działanie olejku pomarańczowego, na bazie którego stworzono nawet gotowy preparat ochrony roślin Limocide, działający nie tylko na choroby grzybowe, ale też szereg szkodników, w tym m.in. miodówki, przędziorki, mączliki, skoczki czy wciornastki. Na szkodniki działa jednak znacznie więcej olejków eterycznych. Skuteczne w zwalczaniu lub odstraszaniu mszyc okazują się być m.in. takie olejki jak: olejek tymiankowy, olejek lawendowy, olejek geraniowy, olejek z mięty pieprzowej i olejek sosnowy. Różne gatunki mszyc mają różny stopień wrażliwości na poszczególne olejki i ich stężenia, dlatego jedne po ich zastosowaniu giną, inne natomiast są jedynie odstraszane.

Andżelika Wdowicz, CDR Oddział w Krakowie

Opracowano na podstawie:

1. Elżbieta Kępczyńska, Joanna Potaczek „Wydzielanie olejków eterycznych z surowców roślinnych”, 2019 r.
2. <https://planetstory.pl/2020/10/co-to-sa-olejki-eteryczne-skad-sie-biora-olejki-eteryczne/>
3. <https://zielonyogrodek.pl/dom-i-balkon/kuchnia-z-ogrodka/13121-olejki-eteryczne-wlasciwosci-zastosowanie-rodzaje-olejkow>
4. <https://regiodom.pl/olejki-eteryczne-przeciw-mszycom-i-innym-szkodnikom-oraz-chorobom-roslin-co-i-jak-stosowac/ar/c9-15714106>

- Rolnictwo regeneratywne
- Wykorzystanie olejków eterycznych pochodzenia roślinnego
- Bioróżnorodność trwałych użytków zielonych na przykładzie zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych
- Przygotowanie pasieki do zimy

Bioróżnorodność trwałych użytków zielonych na przykładzie zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych

Zbiorowiska typowo łąkowe zależne są w dużej mierze od warunków hydrologicznych. W skutek powszechnego osuszania gruntów i postępujących zmian klimatycznych szczególnie mocno zagrożone są ekosystemy wilgotne i bagienne. Długie okresy suszy letniej i znaczne zmniejszenie pokrywy śnieżnej, to dodatkowe czynniki, z którymi zmagają się zmeliorowane łąki. Z uwagi na to, objęcie ochroną trwałych użytków zielonych będących cennymi siedliskami przyrodniczymi terenów rolniczych stało się koniecznością.

Warunki glebowo-wodne warunkują powstawanie określonych typów siedlisk łąkowych na trwałych użytkach zielonych. Łąki świeże kształtują się na glebach względnie żyznych, na których nie dochodzi do przesuszenia ani zabagnienia. Tereny trwale, mocno uwilgotnione bądź zabagnione zajmują łąki kaczeńcowe. Na użytkach okresowo zalewanych, gdzie wysoka wilgotność gleby przeplatana jest okresami, w których dochodzi do jej przesuszenia zajmują łąki trzęślicowe i selernicowe, określane jako łąki zmiennowilgotne.

Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe

Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe cechuje wielogatunkowa struktura i charakterystyczna dynamika rozwoju fenologicznego, należą do siedlisk przyrodniczych o dużej bioróżnorodności. W badaniach fitytosocjologicznych na powierzchnia 40-50 m² obserwuje się bogactwo roślin naczyniowych sięgające nawet 60 gatunków. Swoim zasięgiem obejmują niemal cały obszar kraju, z wyłączeniem terenów położonych powyżej regła dolnego. Notuje się liczne stanowiska w dolinach rzeki Odry i Wisły, w Pasie Wyżyn, na terenie Kotliny Sandomierskiej i Niziny Śląskiej. Na pojezierzach północnej Polski obserwuje się je wyraźnie rzadziej.

Obszary na których wykształcają się zmiennowilgotne łąki trzęślicowe cechuje zmienny poziom wód gruntowych. Przeważnie

Warunki glebowo-wodne warunkują powstawanie określonych typów siedlisk łąkowych na trwałych użytkach zielonych.

strona główna

- Rolnictwo regeneratywne
- Wykorzystanie olejków eterycznych pochodzenia roślinnego
- Bioróżnorodność trwałych użytków zielonych na przykładzie zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych
- Przygotowanie pasieki do zimy

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

Późnojesienne koszenie stosowane było w dawnej gospodarce łąkarskiej celem pozyskania siana, a obecnie jest traktowane jako metoda czynnej ochrony przyrody.

w okresie wiosennym i jesiennym uwilgotnienie gleby jest wysokie. W lecie natomiast dochodzi do jej znacznego przesuszenia. Łąki te związane są różnymi typami gleb, powstają zarówno na stanowiskach kwaśnych oraz zasadowych, gliniastych, jak i piaszczystych, ubogich w składniki pokarmowe i umiarkowanie żyznych, m.in. na odwodnionych przez meliorację torfowiskach i polanach śródleśnych, w dolinach rzecznych, w okresowo namokniętych zagłębieniach terenu, towarzyszą również kompleksom leśnym. Siedliska zajmowane przez zmiennowilgotne łąki trzęślicowe odznaczają się specyficzną cechą – dynamiczną zmianą poziomu wód gruntowych w ciągu roku.

Walory przyrodnicze

Fitocenozy te charakteryzują się dużym bogactwem florystycznym oraz występowaniem szeregu roślin chronionych i rzadkich w polskiej florze podlegających ochronie prawnej. Są to zbiorowiska bardzo różnorodne botanicznie, z którymi współwystępują zespoły zwierząt i innych organizmów żywych. Opisywane są jako jedne z najpiękniejszych łąk na terenie kraju, wyróżniające się wielobarwnością w okresie kwitnienia. Do okazałych i barwnie kwitnących gatunków zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych należą: goździk pyszny, mieczyk dachówkowaty, starodub łąkowy, goryczka wąskolistna, kosaciec syberyjski, pełniki i kukułki. Obserwowane są również gatunki unikatowe w skali europejskiej m.in. mieczyk błotny i jęczyznik syberyjski. Wśród innych roślin naczyniowych będących gatunkami o ciekawej morfologii na łąkach tego typu, rośnie nasięźrzał pospolity. Paproć tę można spotkać na wilgotnych stanowiskach w okresie od czerwca do sierpnia, kiedy to widoczny jest nadziemny pęd rośliny z jednym liściem podzielonym na część wegetatywną i kłosa zarodnikową. Innymi gatunkami objętymi ochroną ścisłą są goryczuszki: błotna – jednoroczna, występująca w rozproszonym na całym niżu, gorzkawa – dwuletnia, obie związane z łąkami, pastwiskami i polanami należącymi do związku *Molinion caeruleae*. Zagrożone są przez osuszanie siedlisk na których występują.

Łąki na glebach o podwyższonej zawartości węgla wapnia, są szczególnie cenne, ponieważ rosną na nich gatunki torfowisk

strona główna

- Rolnictwo regeneratywne
- Wykorzystanie olejków eterycznych pochodzenia roślinnego
- Bioróżnorodność trwałych użytków zielonych na przykładzie zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych
- Przygotowanie pasieki do zimy

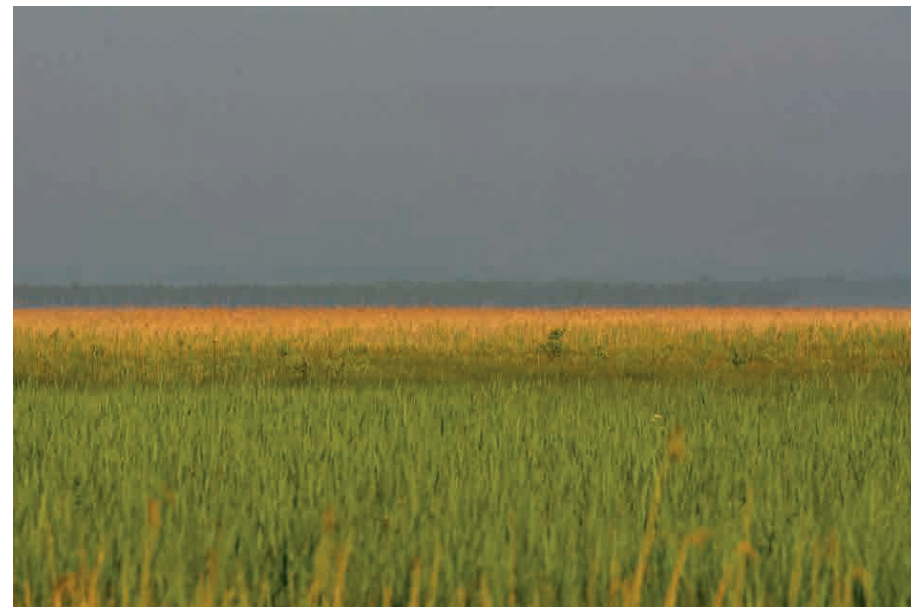

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

węglanowych – turzyca Davalla, gnidosz królewski, kruszczyk błotny czy turzyca Buxbauma. W zbiorowiskach łąk trzęślicowych znacznym komponent są trawy – trzęślica modra, śmiałek darniowy, owsica omszona. Niższą warstwę budują wiechlina łąkowa, kłosówka wełnista, drzączka średnia, z kolei w najniższej warstwie zaobserwować można turzyce – szuwarową, pospolitą, prosowatą, bladą, filcowatą, Hartmanna. Pojawiają się również wyższe kępy situ rozpięzłego i skupionego oraz inne częste gatunki – rdest wężownik, pięciorniki, jaskier rozłogowy, groszek błotny, wyka ptasia, komonica błotna. Obserwowana jest także bujna warstwa mszysta z drabikiem drzewkowatym i mokradłyszka kończystą w wilgotnych postaciach siedliska. Co ważne, niektóre rośliny diagnostyczne dla łąk trzęślicowych są gatunkami żywicielskimi larw motyli objętych ochroną ścisłą. Motyl przeplatka aurina zasięg swojego występowania wiąże z czarcikęsem łąkowym, na którym żerują larwy tego owada. Z kolei cykl rozwojowy motyli z rodzaju *Phengaris* - modraszka nausithous i modraszka telejus związany jest ściśle z występowaniem krwiściągu lekarskiego, a modraszka alkon z goryczką wąskolistną. Zgodnie z dyrektywami leżącymi u podstaw systemu Natura 2000 typowe dla łąk trzęślicowych gatunki ptaków to m.in. żuraw (*Grus grus*), derkacz (*Crex crex*) oraz bocian biały (*Ciconia ciconia*).

Planując użytkowanie łąk trzęślicowych ich diagnostykę najlepiej wykonać w terminie od połowy lipca do połowy września, ponieważ na ten okres przypada pełny rozwój roślinności tego

łąki na glebach o podwyższonej zawartości węgla wapnia są szczególnie cenne, ponieważ rosną na nich gatunki torfowisk węglanowych – turzyca Davalla, gnidosz królewski, kruszczyk błotny, czy turzyca Buxbauma.

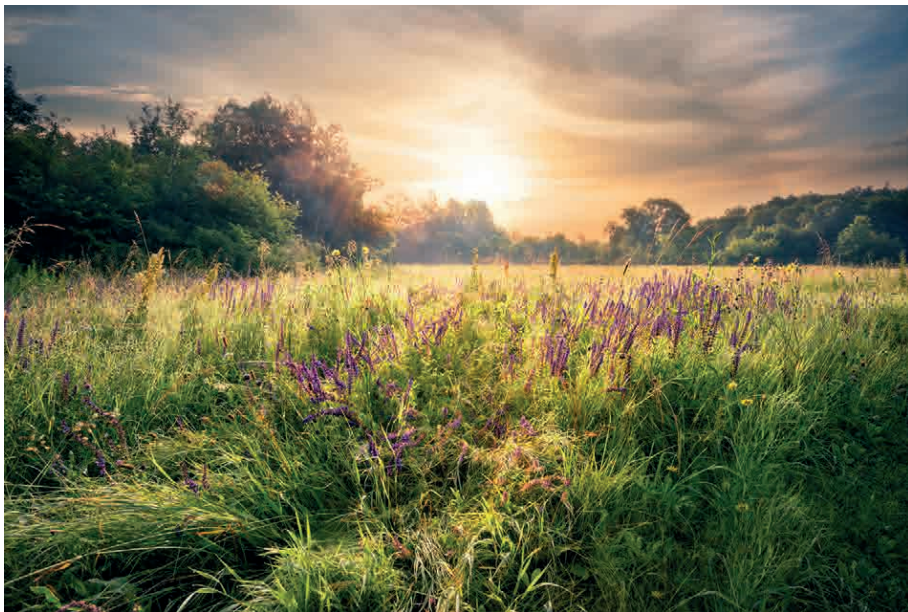
zbiorowiska. Kwitnienie licznych bylin ułatwia ocenę fitosocjologiczną oraz urozmaica wiejski krajobraz. Na barwną kompozycję tych łąk składają się następujące gatunki: żółty omanu wierzbolistny, chaber łąkowy, jasnopurpurowe kwiaty bukwicy lekarskiej, żółto lub białe kwitnące rośliny przytulii, okazałe fioletowe kosańce syberyjskie, sierpiki barwierskie, fioletowobłękitne czarcikęsy łąkowe, białe baldachy koniopłochu łąkowego. Ich dekoracyjność podkreśla również udział tych roślin w kompozycjach dawnych ogrodów wiejskich i współczesnych założeń naturali-

strona główna

- Rolnictwo regeneratywne
- Wykorzystanie olejków eterycznych pochodzenia roślinnego
- Bioróżnorodność trwałych użytków zielonych na przykładzie zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych
- Przygotowanie pasieki do zimy

Do okazałych i barwnie kwitnących gatunków zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych należą: goździk pyszny, mieczyk dachówkowaty, starodub łąkowy, goryczka wąskolistna, kosaciec syberyjski, pełniki i kukutki.

stycznych, zyskujących obecnie popularność wśród zwolenników stosowania rodzimych gatunków w ogrodach przydomowych.

Utrzymanie

Siedlisko to powstaje dzięki się ekstensywnemu użytkowaniu kośnemu. Tradycyjne koszenie było wykonywane rzadko, raz do roku lub raz na kilka lat. Jedynie przy niedoborze siana pozyskiwanego z innych cenniejszych użytków zielonych siano z łąk trzęślicowych wykorzystywano jako paszę. Pokos najczęściej służył jako ściółka w okresie jesienno-zimowym. Zabiegi prą-

techniczne ograniczone są więc do jednego pokosu rocznie lub co drugi rok. Okres kwitnienia i wydawania nasion roślin tego zbiorowiska rozciągnięty jest od maja do września. Zatem późny jesienny termin koszenia umożliwia rozwój generatywny roślin i sprzyja utrzymaniu stabilności genetycznej populacji gatunków chronionych. Jedynie dla łąk, w których dynamicznie zachodzi proces zarastania przez inwazyjne gatunki obce, zaleca się wcześniejsze koszenie w czerwcu.

Zagrożenia

Z uwagi na to, że ekstensywne gospodarowanie na trwałych użytkach zielonych zajmowanych przez siedlisko zmiennowilgotne łąki trzęślicowe stosowane jest jedynie na terenach o niskiej produktywności, uprawa tych siedlisk uważana jest powszechnie za nieopłacalną. Późnojesienne koszenie stosowane było w dawnej gospodarce łąkarskiej celem pozyskania siana, a obecnie jest traktowane jako metoda czynnej ochrony przyrody. W celu podniesienia produktywności dąży się do uzyskania wyższych plonów, stosując podsiew nasionami traw pastewnych oraz nawożenie. Dochodzi również do zaniechania użytkowania takich działek rolnych, wówczas siedlisko traci charakter łąki i postępuje proces sukcesji. Początkowo teren zarastają byliny azotolubne, a w dalszej kolejności krzewy i drzewa. Problematyczne są również obce geograficznie gatunki roślin inwazyjnych – nawłóć późna, nawłóć kanadyjska, rudbekia naga, które przy koszeniu rzadszym niż raz do roku opanowują łąki trzęślicowe. Kolejnym czynnikiem degradującym te siedliska jest przesusza-

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

nie gleby związane z odwadniającym system melioracyjnym i regulacją cieków wodnych przyspieszających odpływ wód z dolin rzecznych.

Malwina Kamińska, CDR Oddział w Krakowie

Opracowano na podstawie:

1. Kazuń A. 2020. Przewodnik do rozpoznawania siedlisk przyrodniczych wspieranych w ramach Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego PROW 2014-2020. Wersja ogólna. ISBN 978-83-65426-58-1 Falenty.
2. Kącki Z. 2010. Ochrona zagrożonych siedlisk przyrodniczych w programie rolnośrodowiskowym. Biblioteczka programu rolnośrodowiskowego 2007-2013. Warszawa.
3. E. Gutowska, 2020. Tradycyjne rabaty bylinowe w ogrodach przydomowych. Materiały ze szkolenia on-line dla doradców rolniczych z dnia 24.11.2020, Stowarzyszenie Ptaki Polskie.
4. Kopeć D., Michalska-Hejduk D. 2016. Gatunki z rodzaju nawłóć *Solidago* spp. Metody zwalczania obcych gatunków roślin występujących na terenie Puszczy Kampinoskiej Kampinoski Park Narodowy. ISBN 978-83-935777-3-6. Izabelin. s. 52.
5. Herbach J. (red.). 2004. Murawy, Łąki, ziołorośla, wrzosowiska, zarośla. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – poradnik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 3., s. 101.
6. Kucharski L. 2009. Trwałe użytki zielone w programie rolnośrodowiskowym. Biblioteczka Programu Rolnośrodowiskowego 2007-2013. Wydanie I. ISBN: 978-83-62164-36-3, Warszawa.
7. Jakubska-Busse A., Śliwiński M. 2010. New locality of *Ophioglossum vulgatum* L. (Ophioglossaceae) in Lower Silesia. „Acta Botanica Silesiaca”. 5, s. 107-110, (pol).
8. Smoczyk M. 2013. Zróżnicowanie i zagrożenie łąk trzęślicowych ze związku Molinion w południowo-wschodniej części Sudetów Środkowych Przyroda Sudetów. t. 16:19-34.
9. Romański. M. 2002. Torfowiska (2). Przyroda i krajobraz. Nr 4/2002.

Przygotowanie pasieki do zimy

Dla większości pszczelarzy jesień zaczyna się wraz z latem kalendarzowym - przekwitają ogóreczniki, chwasty polne, facelia i lipy. Dla pszczelarzy, którzy dysponują pożytkami ze świerku czy jodły jesień zaczyna się jednak znacznie później.

Na przeważającej powierzchni naszego kraju w lipcu można znaleźć tylko pożytki podtrzymujące, które zapewniają pszczołom przeżycie i umiarkowany rozwój przedzimowy. Pożytki są jednak na tyle ubogie, że nie można spodziewać się z nich miodu towarowego. Na uboższych glebach prowadzi się uprawy seradeli

łączenie rodzin pszczelich może być konieczne, gdy zachodzi obawa o niedostateczną ich liczebność lub nieodpowiednią strukturę wiekową owadów.
(Fot. Bartłomiej Kołacz, CDR/O Radom).

strona główna

- Rolnictwo regeneratywne
- Wykorzystanie olejków eterycznych pochodzenia roślinnego
- Bioróżnorodność trwałych użytków zielonych na przykładzie zmiennołigotnych łąk trzęślicowych
- Przygotowanie pasieki do zimy

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

i facelii, na lepszych koniczyny, jednak rzadkością są miody wykonywane z tych roślin.

W tym okresie pszczelarz ma do wykonania bardzo dużo czynności. Musi pamiętać o kilku istotnych zasadach.

- Łączenie rodzin pszczelich może być konieczne, gdy zachodzi obawa o niedostateczną ich liczebność lub nieodpowiednią strukturę wiekową owadów. W obu przypadkach istnieje ryzyko, że nawet wyleczona z warrozy i prawidłowo zakarmiona na zimę rodzina nie dotrwa do wiosny.
- Układając gniazda na zimę najlepiej jest kierować się liczbą plastrów z czerwem. O tej porze roku w ulach wciąż jest

Pamiętajmy aby do leczenia rodzin pszczelich używać wyłącznie legalnych środków.
(Fot. Bartłomiej Kołacz, CDR/O Radom).

mnóstwo pszczoł, jednak pamiętać należy, że duża ich część umrze przed nastaniem zimy.

- Wrzesień to czas na ostateczne rozprawienie się z warrozą. To także pora, gdy pszczelarz zyskuje niedopuszczone do użycia w okresie pozyskiwania miodu rozwiązania. Pamiętajmy aby do leczenia rodzin pszczelich używać wyłącznie legalnych środków.
- Karmienie rodzin należy najlepiej zakończyć do połowy września. Pszczoły w okresie zimowym nie spożywają dużych ilości paszy. Ten stan rzeczy diametralnie zmienia się, gdy rozpoczyna się wychów wiosennych pokoleń, co przypada na koniec stycznia. Wówczas owady podnoszą temperaturę w centralnej części gniazda do poziomu ok. 35°C bez względu na warunki panujące na zewnątrz uli.

W obecnej gospodarce pasiecznej coraz większe uznanie zyskują ule z tworzyw sztucznych oraz drewniane jednościenna. W tych ulach pszczelarze powszechnie rezygnują z jesienno-ocieplania gniazd i przystępują do tego dopiero około lutego. Dzięki takiemu zabiegowi ograniczone zostaje czerwienie matek w okresie zimy co przekłada się bezpośrednio na poprawę zdrowotności rodzin wiosną.

Bartłomiej Kołacz, CDR Oddział w Radomiu

Opracowano na podstawie:

1. *Wielka encyklopedia pszczelarstwa* (Autor: Morawski Mateusz, Moroń-Morawska Lidia).
2. *Pszczelarstwo* (Jacek Nowak, Michał Piątek, Martyna Walerowicz).
3. *Gospodarka pasieczna* (Wanda Ostrowska).

strona główna

- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – interwencje wspierające działania inwestycyjne w gospodarstwach rolnych
- Wybrane elementy chowu bydła w rolnictwie ekologicznym
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla przedsiębiorców
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla rolników

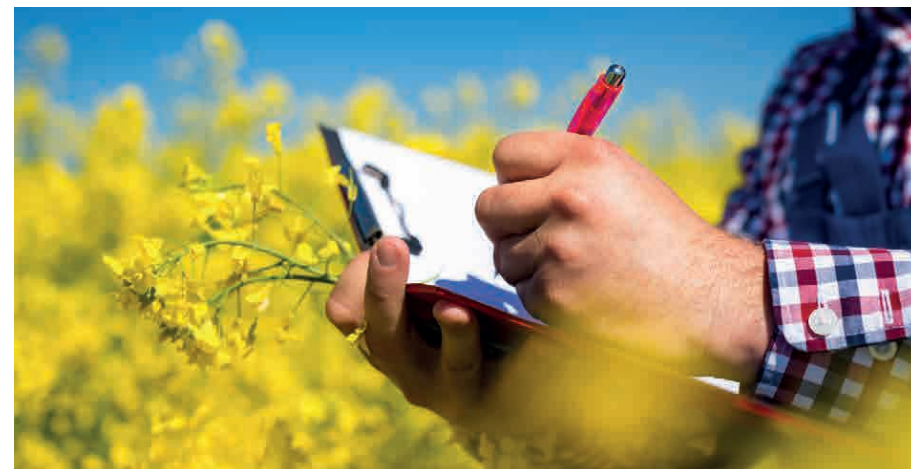
CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – interwencje wspierające działania inwestycyjne w gospodarstwach rolnych

W dniu 31 sierpnia 2022 roku, Komisja Europejska zatwierdziła Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR 2023-2027). Dokument ten opracowano na podstawie analizy potrzeb polskiego rolnictwa, wykorzystując możliwości, jakie oferuje zreformowana Wspólna Polityka Rolna (WPR). Polska jest wśród siedmiu krajów członkowskich UE, które jako pierwsze uzyskały akceptację Komisji Europejskiej dla swoich Planów Strategicznych. Wsparcie zaproponowane w PS WPR 2023-2027 realizowane będzie ze środków pochodzących z UE, na które składa się wsparcie w kwocie 17,3 mld euro w ramach I filaru WPR, 4,7 mld euro w ramach II filaru WPR oraz ponad 3,2 mld euro w ramach środków krajowych. Na podstawie tego dokumentu, można wyciągnąć już pierwsze wnioski, jakie rozwiązania będą kontynuowane, jakie będą nowe możliwości wsparcia, a o jakich należy już zapomnieć. Przede wszystkim w PS WPR 2023-2027, zamiast działań, poddziałań przewiduje się tzw. interwencje sektorowe, które są dopełnieniem interwencji

Młodzi rolnicy, podobnie jak miało to miejsce dotychczas, będą musieli posiadać odpowiednie wykształcenie lub kwalifikacje związane z prowadzeniem działalności rolniczej.

o charakterze płatności do powierzchni (lub zwierząt). Poniżej przedstawiono kilka proponowanych interwencji, wspierających inwestycje w gospodarstwach rolnych.

W PS WPR 2023-2027 zaproponowano interwencję o nowej nazwie „Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność”, która odpowiada obecnej „Modernizacji gospodarstw rolnych”. W porównaniu do wciąż funkcjonującego działania w ramach PROW 2014-2020 zmianie uległy m.in. nazwy dotychczasowych obszarów wsparcia i pojawiły się zupełnie nowe wsparcia w zakresie ekologii i przygotowania do sprzedaży. Zmianie uległa również intensywność pomocy z naciskiem na wsparcie młodych rolników i ekologię. Szczegóły w tabeli nr 1.

strona główna

- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – interwencje wspierające działania inwestycyjne w gospodarstwach rolnych
- Wybrane elementy chowu bydła w rolnictwie ekologicznym
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla przedsiębiorców
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla rolników

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

Tabela 1.

Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)

Beneficjent	Rolnik lub grupa rolników
Zakres wsparcia	W ramach interwencji możliwa będzie realizacja operacji w czterech obszarach: Obszar A – produkcja zwierzęca polega na: - budowie lub modernizacji budynków lub budowli służących do produkcji zwierzęcej z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, w tym również w miarę możliwości ograniczających szkodliwy wpływ rolnictwa na środowisko, energooszczędnych, niskoemisyjnych (wraz z wyposażeniem tych obiektów) lub - stosowaniu rozwiązań rolnictwa precyzyjnego w budynkach lub budowlach służących do produkcji zwierzęcej lub - zapewnieniu wybiegów oraz pastwisk dla zwierząt z wykorzystaniem innowacyjnych rozwiązań Obszar B – ekologia polega na: - budowie lub modernizacji budynków lub budowli służących do produkcji ekologicznej z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, w tym również w miarę możliwości ograniczających szkodliwy wpływ rolnictwa na środowisko, energooszczędnych, niskoemisyjnych (wraz z wyposażeniem tych obiektów) lub - stosowaniu rozwiązań rolnictwa precyzyjnego, w tym w budynkach lub budowlach służących do produkcji ekologicznej, lub - zapewnieniu wybiegów oraz pastwisk dla zwierząt, w tym z wykorzystaniem innowacyjnych rozwiązań, lub - zwiększaniu dochodowości produkcji poprzez bezpieczne dla konsumenta i efektywne przedłużanie trwałości produktów, przechowywalnictwo oraz lepsze przygotowanie do sprzedaży (w tym bezpośredniej), w tym operacje polegające na budowie lub modernizacji budynków lub budowli lub zakupie sprzętu do: przygotowywania, przechowywania, czyszczenia, sortowania, kalibrowania, konfekcjonowania produktów rolnych lub - zakupie lub leasingu, zakończonego przeniesieniem prawa własności, nowych maszyn, urządzeń, wyposażenia do ekologicznej produkcji rolnej lub - budowie albo zakupie elementów infrastruktury technicznej wpływających bezpośrednio na warunki prowadzenia działalności rolniczej.

Beneficjent	Rolnik lub grupa rolników
Zakres wsparcia	Obszar C – przygotowanie do sprzedaży polega na: - budowie lub modernizacji budynków lub budowli lub zakupie nowego sprzętu do: przygotowywania, przechowywania, czyszczenia, sortowania, kalibrowania, konfekcjonowania produktów rolnych. Obszar D – maszyny do zbioru: - mające bezpośredni związek z działalnością rolniczą prowadzoną w gospodarstwie, w tym dotyczące przechowywania, suszenia, magazynowania oraz przygotowywania produktów rolnych do sprzedaży a także zapewnienia pasz dla zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie.

Forma wsparcia	Dotacja
Wysokość wsparcia	Intensywność pomocy: - 65% kosztów operacji kwalifikujących się do wsparcia w przypadku rolników, którzy nie ukończyli 40 roku życia lub realizują operację w gospodarstwie prowadzącym działalność ekologiczną (obszar B) albo - 45% tych kosztów w przypadku pozostałych operacji. Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne w ramach interwencji w okresie realizacji planu nie może przekroczyć: 1 mln zł - w obszarze B w przypadku operacji polegającej na budowie lub modernizacji budynków lub budowli służących do produkcji ekologicznej z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, w tym również w miarę możliwości ograniczających szkodliwy wpływ rolnictwa na środowisko, energooszczędnych, niskoemisyjnych (wraz z wyposażeniem tych obiektów); operacje polegające na budowie lub modernizacji budynków lub budowli do utrzymywania zwierząt gospodarskich muszą zakładać wyłącznie bezwzględne utrzymanie zwierząt lub zapewnieniu wybiegów oraz pastwisk dla zwierząt, w tym z wykorzystaniem innowacyjnych rozwiązań oraz w obszarze C w przypadku przechowalni. 300 tys. zł - w przypadku pozostałych operacji realizowanych w obszarach A, B, C i D.

Źródło: opracowanie własne na podstawie PS WPR na lata 2023-2027.

strona główna

- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – interwencje wspierające działania inwestycyjne w gospodarstwach rolnych
- Wybrane elementy chowu bydła w rolnictwie ekologicznym
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla przedsiębiorców
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla rolników

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

Rozwiązaniem zupełnie nowym (w PROW 2014-2020 stosowano jedynie preferencje dla części inwestycji) wzmacniającym realizację celów środowiskowo-klimatyczne jest interwencja pn. Inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie OZE i poprawy efektywności energetycznej. Szczegóły zawarto w tabeli nr 2.

Tabela 2.
Inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie OZE i poprawy efektywności energetycznej

Beneficjent	Rolnik
Zakres wsparcia	Obszar A: Biogazownie rolnicze; Obszar B: Systemy poprawiające efektywność energetyczną budynków gospodarskich służących produkcji rolnej. Interwencja wspiera inwestycje materialne lub niematerialne wykorzystywane w działalności rolniczej w szczególności dotyczące budowy lub zakupu: nowych urządzeń do produkcji energii z wody albo biogazu rolniczego (elektryczną lub ciepło lub paliwo gazowe) do 50 kW (obszar A) lub systemów poprawiających efektywność energetyczną budynków gospodarskich służących produkcji rolnej (obszar B).
Forma wsparcia	Dotacja
Wysokość wsparcia	W okresie programowania maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi nie może przekroczyć: - 1 500 000 zł – obszar A; - 200 000 zł – obszar B Intensywność pomocy do 65% kosztów kwalifikowalnych operacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie PS WPR na lata 2023-2027.

W PS WPR 2023-2027 kontynuowane będzie również wsparcie dla mniejszych gospodarstw - czyli takich, których wielkość ekonomiczna jest poniżej 25 tys. euro (nowość do tej pory było 13

tys. euro). Będzie to działanie podobne do obecnej „Restrukturyzacji małych gospodarstw”. Z przyjętych założeń wynika jednak bardzo wyraźnie, że tym razem wsparcie dla małych gospodarstw ma być w szczególności ukierunkowane na inwestycje związane z rolniczym handlem detalicznym (RHD) czy sprzedażą bezpośrednią i w tym właśnie kierunku ma iść restrukturyzacja małych gospodarstw, czego dowodem jest zróżnicowanie wysokości premii w zależności od realizowanych działań. Szczegółowe informacje znajdują się w tabeli nr 3.

Tabela 3.

Rozwój małych gospodarstw

Beneficjent	Rolnik
Zakres wsparcia	Operacje mogą dotyczyć produkcji i przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie, rolniczego handlu detalicznego, sprzedaży bezpośredniej oraz dostaw bezpośrednich. W ramach interwencji wspierane będą inwestycje materialne i niematerialne związane z ww. operacjami, w tym budowa, modernizacja lub wyposażenie budynków lub budowli, zakup nowych maszyn i urządzeń.
Forma wsparcia	Płatność ryczałtowa wypłacana w dwóch ratach.
Wysokość wsparcia	Płatność ryczałtowa wypłacana w dwóch ratach. Wysokość ryczałtu (maksymalnie 85 % kosztów operacji): - 120 tys. zł – gospodarstwa rozpoczynające działalność w zakresie wprowadzania produktów na rynek w ramach tzw. krótkiego łańcucha dostaw (RHD, sprzedaż bezpośrednia, dostawy bezpośrednie) oraz gospodarstwa prowadzące produkcję ekologiczną, - 100 tys. zł – pozostałe.

Źródło: opracowanie własne na podstawie PS WPR na lata 2023-2027.

strona główna

■ Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – interwencje wspierające działania inwestycyjne w gospodarstwach rolnych

■ Wybrane elementy chowu bydła w rolnictwie ekologicznym

■ Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla przedsiębiorców

■ Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla rolników

CENTRUM DORADZTWA ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

Wzmocniono również wydatki na tzw. skracanie łańcuchów dostaw m.in. RHD, proponując w tym zakresie trzy różne interwencje. Poza przedstawionymi założeniami w tabeli nr 4 podobną interwencją objęto wsparciem również rolników, małżonków rolników oraz domowników deklarujących założenie i prowadzenie działalności gospodarczej, marginalną, ograniczoną i lokalną (MOL). Ponadto, w tym zakresie zaplanowano również dotacje dla większych podmiotów – mikro przedsiębiorców planujących założenie lub dalszy rozwój działalności w zakresie przetwórstwa i sprzedaży produktów rolnych.

Tabela 4.

Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) – w gospodarstwie

Beneficjent	
Zakres wsparcia	Rolnik, małżonek rolnika, który: - deklaruje założenie i prowadzenie działalności w zakresie objętym operacją w ramach rolniczego handlu detalicznego (RHD) – przez 5 lat od wypłaty pomocy, - w przypadku operacji realizowanej w ramach rolniczego handlu detalicznego (RHD), wielkość ekonomiczna gospodarstwa powinna wynosić 25 tys. Euro i powyżej lub operacja realizowana jest w gospodarstwie beneficjenta interwencji „Premie dla młodych rolników”, - przetwarza produkty rolne i w wyniku tego procesu wytwarza oraz zbywa przetworzone produkty rolne (Załącznik nr 1 do Traktatu o funkcjonowaniu UE – Annex) i nierolne (nonAnnex - pomoc de minimis), z wyłączeniem produktów rybnych. Rolnik, domownik, małżonek rolnika, który: - deklaruje założenie i prowadzenie działalności gospodarczej/MOL w zakresie objętym operacją – przez 5 lat od wypłaty pomocy, - przetwarza produkty rolne i w wyniku tego procesu wytwarza oraz sprzedaje przetworzone produkty rolne (Załącznik nr 1 do Traktatu o funkcjonowaniu UE – Annex) i nierolne (non-Annex - pomoc de minimis), z wyłączeniem produktów rybactwa i akwakultury, - przetwarza odpady żywnościowe i produkty uboczne przetwórstwa (rolne i nierolne) na biokomponenty, np. bioprodukty czy biogaz, lub produkty bardziej przetworzone dla sektora niespożywczego.

Beneficjent	
Zakres wsparcia	Mikroprzedsiębiorca, który: - deklaruje założenie i prowadzenie działalności w zakresie objętym operacją w ramach rolniczego handlu detalicznego (RHD) – przez 5 lat od wypłaty pomocy, - w przypadku operacji realizowanej w ramach rolniczego handlu detalicznego (RHD), wielkość ekonomiczna gospodarstwa powinna wynosić 25 tys. Euro i powyżej lub operacja realizowana jest w gospodarstwie beneficjenta interwencji „Premie dla młodych rolników”, - przetwarza produkty rolne i w wyniku tego procesu wytwarza oraz zbywa przetworzone produkty rolne (Załącznik nr 1 do Traktatu o funkcjonowaniu UE – Annex) i nierolne (nonAnnex - pomoc de minimis), z wyłączeniem produktów rybnych.
Zakres wsparcia	Wspierane są inwestycje związane z: - zakładaniem lub prowadzeniem działalności w zakresie przetwarzania i zbywania przetworzonych produktów rolnych w ramach rolniczego handlu detalicznego (RHD), - zakładaniem lub prowadzeniem działalności gospodarczej, w tym MOL, w zakresie przetwarzania produktów rolnych i sprzedaży przetworzonych produktów rolnych i nierolnych, - przetwarzaniem odpadów żywności na biokomponenty dla sektora nieżywnościowego lub przetwarzaniem produktów ubocznych powstałych przy wytwarzaniu produktów rolnych i nierolnych.
Forma wsparcia	Płatność ryczałtowa wypłacana w dwóch ratach. Refundacja
Wysokość wsparcia	W odniesieniu do zakładania i prowadzenia RHD oraz zakładania działalności gospodarczej/MOL – ryczałt na jednego beneficjenta w okresie realizacji Programu wynosi w zależności od wielkości operacji – nie więcej niż: 30 000 zł lub 60 000 zł lub 120 000 zł. Wysokość ryczałtu (maksymalnie 65 % kosztów operacji). W odniesieniu do kontynuacji prowadzenia działalności gospodarczej/MOL przez mikroprzedsiębiorcę – refundacja na jednego beneficjenta w okresie realizacji Programu wynosi maksymalnie 500 000 zł. Do 50% kosztów kwalifikowalnych operacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie PS WPR na lata 2023-2027.

strona główna

- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – interwencje wspierające działania inwestycyjne w gospodarstwach rolnych
- Wybrane elementy chowu bydła w rolnictwie ekologicznym
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla przedsiębiorców
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla rolników

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

W pozycjach na kolejne lata znajduje się także kontynuacja premii dla młodego rolnika (szczegółowe informacje w tab. 5). Młodzi rolnicy, podobnie jak miało to miejsce dotychczas, będą musieli posiadać odpowiednie wykształcenie lub kwalifikacje związane z prowadzeniem działalności rolniczej. Jednak w stosunku do obecnie realizowanego w PROW 2014-2020, m.in. zwiększono kwotę premii i co ciekawe odstąpiono od warunku dotyczącego ubezpieczenia w systemie KRUS na rzecz badania udziału wszystkich przychodów młodego rolnika (osiągnięcia co najmniej 60-procentowego udziału przychodów uzyskiwanych w związku z prowadzoną w gospodarstwie działalnością rolniczą we wszystkich swoich przychodach). W niniejszym artykule zaprezentowano wybrane interwencje w ramach PS WPR 2023-2027

Premie dla młodych rolników

Beneficjent	Młody rolnik będący pełnoletnią osobą fizyczną, po raz pierwszy rozpoczynając prowadzenie działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym jako jedyny kierujący i który pracuje w tym gospodarstwie. Warunki dotyczące wieku są spełnione w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy.
Zakres wsparcia	Wsparcie dotyczy rozpoczynania i rozwoju działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym w zakresie wytwarzania nieprzetworzonych produktów rolnych, a także przygotowania do sprzedaży nieprzetworzonych produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie. Uwzględnia się przede wszystkim: 1. inwestycje budowlane związane z budynkami lub budowlami wykorzystywanymi do wytwarzania nieprzetworzonych produktów rolnych lub przygotowania ich do sprzedaży, 2. zakup nieruchomości rolnych, 3. zakup zwierząt gospodarskich lub innych zwierząt niezbędnych do prowadzenia produkcji zwierzęcej, 4. zakup nowych maszyn, urządzeń, wyposażenia lub sprzętu, w tym sprzętu komputerowego i oprogramowania służącego wsparciu wytwarzania nieprzetworzonych produktów rolnych lub przygotowania ich do sprzedaży.

Tabela 5.

Warunki	Pomoc może być przyznana, jeżeli zostaną spełnione następujące warunki: 1. rozpoczęcie prowadzenia działalności rolniczej (w gospodarstwie rolnym) nie wcześniej niż w okresie 24 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o przyznanie pomocy; 2. rozpoczęcie, najpóźniej w terminie 12 miesięcy od dnia przyznania pomocy, prowadzenia, jako kierujący, działalności rolniczej w gospodarstwie o powierzchni użytków rolnych równej co najmniej średniej wojewódzkiej lub krajowej (tej niższej) lub o wielkości ekonomicznej równej co najmniej 15 000 euro; powierzchnia użytków rolnych tego gospodarstwa nie może przekraczać 300 ha, a jego wielkość ekonomiczna – 150 000 euro; 3. powierzchnia użytków rolnych stanowiących przedmiot własności beneficjenta, użytkowania wieczystego lub dzierżawy z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa lub od jednostek samorządu terytorialnego stanowi co najmniej 50% odpowiedniej średniej (wojewódzkiej lub krajowej – tej niższej); 4. przedłożenie biznesplanu dotyczącego rozwoju działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym w zakresie wytwarzania nieprzetworzonych produktów rolnych lub przygotowania do sprzedaży nieprzetworzonych produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie; 5. posiadanie odpowiednich kwalifikacji zawodowych lub umiejętności związanych z prowadzeniem działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym (staż pracy w rolnictwie) i uwzględniających co najmniej wymogi określone w definicji młodego rolnika lub zadeklarowanie uzupełnienia kwalifikacji.
Forma wsparcia	Premia
Wysokość wsparcia	200 000 zł wypłacane w dwóch ratach

Źródło: opracowanie własne na podstawie PS WPR na lata 2023-2027

ukierunkowane przede wszystkim na wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych. Szczegółowe informacje na temat planowanych interwencji, w tym wymogi dotyczące beneficjentów interwencji oraz kryteria dostępu zapisane zostały w zatwierdzonej wersji PS WPR na lata 2023-2027 dostępnej na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (<https://www.gov.pl/web/wprpo2020/zatwierdzony-przez-komisje-europejska-plan-strategiczny-dla-wspolnej-polityki-rolnej-na-lata-2023-2027>).

Łukasz Bocheński, Oskar Wysocki, CDR Oddział w Poznaniu

Opracowano na podstawie:

1. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR 2023-2027).

strona główna

- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – interwencje wspierające działania inwestycyjne w gospodarstwach rolnych
- Wybrane elementy chowu bydła w rolnictwie ekologicznym
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla przedsiębiorców
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla rolników

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

Wybrane elementy chowu bydła w rolnictwie ekologicznym

System rolnictwa ekologicznego opiera się głównie na „zrównoważeniu produkcji roślinnej ze zwierzęcą, przy zastosowaniu środków naturalnych”. Rolnicy prowadzący gospodarstwa ekologiczne są zobowiązani do zaspokojenia wszystkich potrzeb, tak aby zwierzęta były hodowane zgodnie z zasadami pięciu wolności oraz rozszerzenia swoich praktyk o podwyższone standardy utrzymania zwierząt.

Od 1 stycznia 2021 roku obowiązuje nowe Rozporządzenie 2018/848.

Charakterystyczną cechą chowu i hodowli zwierząt jest szczególne zaspokojenie potrzeb bytowych oraz produkcyjnych zwierząt. Gospodarstwa ekologiczne są zobowiązane do przestrzegania zasad ściśle określonych przez obowiązujące je Rozporządzenia i dzięki temu otrzymują certyfikat, który upoważnia do sprzedaży produktów pochodzenia zwierzęcego, opatrzonego znacznikiem produktu ekologicznego, tj. zielonym listkiem.

W przypadku utrzymywania bądź planowania utrzymywania w gospodarstwie zwierząt takich jak bydło, należy przestrzegać poniższych wytycznych Rozporządzenia 2018/248 z dnia 30 maja 2018 r.

Gospodarstwo utrzymujące zwierzęta, powinno stosować dobre praktyki, a w szczególności zwrócić uwagę na obsadę, warunki dotyczące pomieszczeń, tak aby w pełni zaspokajały one potrzeby rozwojowe, fizjologiczne etc.
(Fot. Martyna Wójcicka, CDR/O Radom).

W odniesieniu do żywienia stosuje się następujące przepisy:

- a. co najmniej 60% paszy pochodzi z tego samego gospodarstwa, lub, w przypadku gdy nie jest to możliwe albo taka pasza nie jest dostępna, produkowana jest we współpracy z innymi ekologicznymi jednostkami produkcyjnymi lub jednostkami produkcyjnymi w okresie konwersji oraz z podmiotami produkującymi pasze przy użyciu paszy i materiału paszowego z tego samego regionu. **Odsetek ten zostanie zwiększony do 70% od dnia 1 stycznia 2023 roku.**
- b. zwierzęta mają zapewniony dostęp do pastwisk, kiedy tylko pozwalają na to warunki;

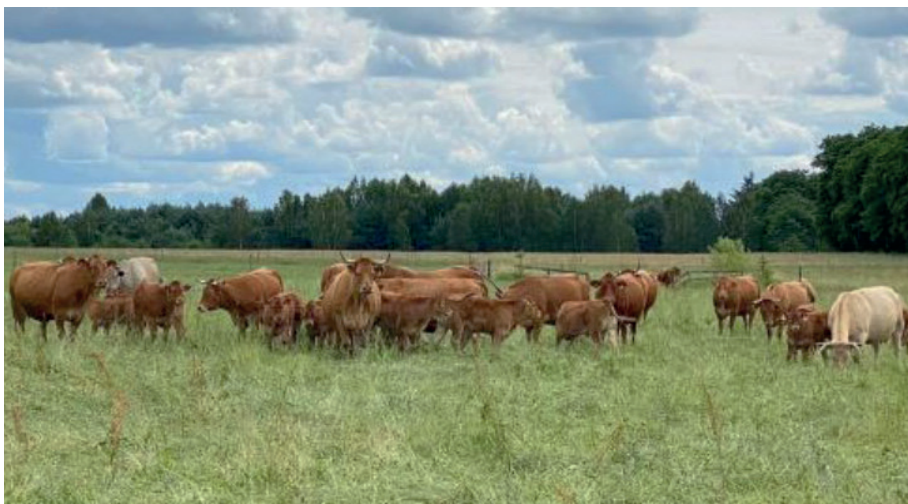

- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – interwencje wspierające działania inwestycyjne w gospodarstwach rolnych
- Wybrane elementy chowu bydła w rolnictwie ekologicznym
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla przedsiębiorców
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla rolników

- c. niezależnie od lit. b) zapewnia się dostęp do pastwisk lub obszarów na otwartej przestrzeni bykom w wieku powyżej jednego roku;
- d. w przypadku gdy zwierzęta mają dostęp do pastwisk w okresie wypasu, a system pomieszczeń zimowych daje zwierzętom swobodę ruchu, w miesiącach zimowych można odstąpić od obowiązku zapewnienia im obszarów na otwartej przestrzeni;
- e. system chowu opiera się na maksymalnym wykorzystaniu pastwisk, stosownie do ich dostępności w różnych porach roku;
- f. co najmniej 60% suchej masy dziennej dawki pokarmowej stanowi pasza objętościowa, zielona, susz paszowy

Istotnym wymogiem jest zapewnienie zwierzętom gospodarskim stałego dostępu do obszarów na otwartej przestrzeni
(Fot. Martyna Wójcicka, CDR/O Radom).

lub kiszonka. W odniesieniu do zwierząt przeznaczonych do produkcji mlecznej dopuszcza się obniżenie do 50% udziału tych pasz maksymalnie przez okres trzech miesięcy podczas wczesnej laktacji.

W odniesieniu do pomieszczeń i praktyk gospodarskich stosuje się następujące wymogi:

- g. w pomieszczeniach podłoga jest gładka, ale nie śliska;
- h. w pomieszczeniach jest wystarczająco dużo wygodnej, czystej i suchej powierzchni do leżenia lub wypoczynku o konstrukcji litej bez listew. Na powierzchni wypoczynkowej znajduje się obszerne, suche miejsce do leżenia wyłożone ściółką. Ściółka składa się ze słomy lub innego odpowiedniego materiału. Ściółka może być ulepszona i wzbogacona dowolnymi produktami mineralnymi dopuszczonymi jako nawóz lub środek poprawiający żyzność gleby do stosowania w produkcji ekologicznej na podstawie art. 24 Rozporządzenia 2018/848;
- i. trzymanie cieląt w wieku powyżej tygodnia w indywidualnych boksach jest zabronione, chyba że w odniesieniu do pojedynczych zwierząt przez ograniczony okres oraz w takim zakresie, w jakim jest to konieczne ze względów weterynaryjnych;
- j. jeżeli cielę z przyczyn weterynaryjnych przebywa w odosobnieniu, trzyma się je na obszarze o litym podłożu i zapewnia mu legowisko z wyściółką. Cielę musi mieć możliwość swobodnego obracania się i rozciągnięcia na całą swoją długość.

strona główna

- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – interwencje wspierające działania inwestycyjne w gospodarstwach rolnych
- Wybrane elementy chowu bydła w rolnictwie ekologicznym
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla przedsiębiorców
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla rolników

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

System rolnictwa ekologicznego opiera się głównie na „zrównoważeniu produkcji roślinnej ze zwierzęcą, przy zastosowaniu środków naturalnych”.

Należy pamiętać, że wszystkie osoby zajmujące się utrzymywaniem zwierząt oraz zajmujące się zwierzętami podczas transportu i uboju muszą posiadać niezbędną podstawową wiedzę na temat zdrowia i potrzeb związanych z dobrostanem zwierząt oraz umiejętności w tych dziedzinach. Gospodarstwo utrzymujące zwierzęta, powinno stosować dobre praktyki, a w szczególności zwrócić uwagę na obsadę, warunki dotyczące pomieszczeń, tak aby w pełni zaspokajały one potrzeby rozwojowe, fizjologiczne i etiologiczne tych zwierząt. Kolejnym bardzo istotnym wymogiem jest zapewnienie zwierzętom gospodarskim stałego do-

stępu do obszarów na otwartej przestrzeni umożliwiających im swobodne poruszanie się, najlepiej do pastwisk, kiedy tylko pozwalają na to warunki pogodowe i sezon oraz stan gruntu, z wyjątkiem ograniczeń i obowiązków związanych z ochroną zdrowia ludzi i zwierząt, które zostały nałożone na podstawie przepisów Unii. Ważne jest również ograniczenie zwierząt gospodarskich, tak aby zminimalizować nadmierny wypas, zrycie gleby, erozję oraz zanieczyszczenia powodowane przez zwierzęta lub przez rozrzucanie obornika.

Martyna Wójcicka, CDR Oddział w Radomiu

Opracowana na podstawie:

1. *Rozporządzenie 2018/248 z dnia 30 maja 2018 r.*

strona główna

■ Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – interwencje wspierające działania inwestycyjne w gospodarstwach rolnych

■ Wybrane elementy chowu bydła w rolnictwie ekologicznym

■ Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla przedsiębiorców

■ Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla rolników

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ.

Wsparcie dla przedsiębiorców

Sektor przetwórstwa rolno-spożywczego w wyniku pandemii Covid-19 został znacząco dotknięty skutkami społeczno-ekonomicznymi, co istotne – przerwane i zakłócone zostały łańcuchy dostaw. Wychodząc naprzeciw tym zagrożeniom, planowane do uruchomienia działanie będzie wspierało ten rozwój, konkurencyjność i dywersyfikację, zwiększając tym samym odporność i możliwość skrócenia i zrównoważenia łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych.

Planowane w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) działanie skierowane do przedsiębiorców ma znacząco złagodzić tego skutki i poprawić sytuację w tym sektorze.

Nazwa – Działanie 1. Wsparcie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw na wykonywanie działalności w zakresie przetwórstwa lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych, rybołówstwa lub akwakultury.

Nabór wniosków rozpoczyna się 17 października 2022 r. i będzie trwać do 18 listopada 2022 r.

Warunki i kryteria dostępu do działania.

- 1) Beneficjent to osoba fizyczna, prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, posiada status mikro, małego lub średniego przedsiębiorstwa oraz:
 - wykonuje na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność w zakresie przetwarzania lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych, rybołówstwa lub akwakultury objętych zał. I do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej lub – działalność w zakresie wytwarzania produktów będących wynikiem tego przetwarzania niebędącą działalnością wymienioną w załączniku do rozporządzenia - warunek spełniony na dzień złożenia wniosku o wsparcie,
 - ma nadany numer identyfikacyjny.
- 2) Wsparcie udzielane jest na przedsięwzięcia, które zostaną zrealizowane w ciągu 18 miesięcy od dnia zawarcia umowy i muszą być zakończone do 31 grudnia 2025 r.
- 3) Poziom wsparcia - maksymalnie 50% kosztów kwalifikowalnych (dla produktów nierolnych nieobjętych Załącznikiem nr I do TFUE: 20% do 50%) i dotyczy:
 - budowy budynków i budowli, rozbudowy, nadbudowy, przebudowy lub remontu połączonego z modernizacją budynków i budowli niezbędnych do przetwarzania, przechowywania, magazynowania, przygotowania do sprzedaży, wprowadzania do obrotu lub kontroli laboratoryjnej produktów rolnych,

strona główna

■ Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – interwencje wspierające działania inwestycyjne w gospodarstwach rolnych

■ Wybrane elementy chowu bydła w rolnictwie ekologicznym

■ Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla przedsiębiorców

■ Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla rolników

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

Na realizację przedsięwzięcia może być przyznana i wypłacona zaliczka w wysokości 50% wartości wsparcia, jeżeli przedsiębiorca o nią wystąpi.

rybołówstwa lub akwakultury, wraz z towarzyszącymi pomieszczeniami socjalnymi i administracyjnymi stanowiącymi integralną część budynków służących działalności objętej wsparciem, do 10% całkowitej powierzchni tych budynków;

- rozbudowy, nadbudowy, przebudowy lub remontu połączonego z modernizacją budynków i budowli przeznaczonych do przetwarzania, przechowywania, magazynowania, przygotowania do sprzedaży, wprowadzania do obrotu lub kontroli laboratoryjnej produktów rolnych, rybołówstwa lub akwakultury, wraz z towarzyszącymi pomieszczeniami socjalnymi i administracyjnymi stanowiącymi integralną część budynków służących działalności objętej wsparciem, w części nieprzekraczającej 10% całkowitej powierzchni tych budynków;

- budowy, w tym rozbudowy, przebudowy lub remontu połączonego z modernizacją infrastruktury i urządzeń do składowania i zagospodarowania odpadów, oczyszczalni ścieków, biogazowni, systemów fotowoltaicznych, słonecznych systemów grzewczych, instalacji odzysku ciepła, pomp ciepła, kotłów i pieców na biomasę, a także zastosowania czynników chłodniczych o zmniejszonym lub neutralnym oddziaływaniu na środowisko – o ile są związane z przetwarzaniem, przechowywaniem, magazynowaniem lub wprowadzaniem do obrotu produktów rolnych, rybołówstwa i akwakultury przez przedsiębiorcę ubiegającego się o wsparcie;
- zakupu nowych maszyn i urządzeń do przetwarzania, przechowywania, magazynowania, przygotowania do sprzedaży lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych, rybołówstwa lub akwakultury;
- zakupu nowych środków transportu spełniających wymagania techniczne oraz normy niskiej emisji spalin¹, które są przeznaczone do przewozu:
 - produktów rolnych, rybołówstwa lub akwakultury, w tym produktów, których transport powinien odbywać się w szczególnych warunkach, takich jak cysterny, silosy, chłodnie i izotermy;

¹ Zakupione samochody ciężarowe oraz inne pojazdy ciężkie będą wyłącznie samochodami o: a) zerowej emisji – zgodnie z definicją zawartą w art. 3(11) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1242 z dnia 20 czerwca 2019 r. określającego normy emisji CO₂ dla nowych pojazdów ciężkich oraz zmieniające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 595/2009 i (UE) 2018/956 oraz dyrektywę Rady 96/53/WE: pojazd ciężki nieposiadający silnika spalinowego wewnętrznego spalania lub posiadający silnik spalinowy wewnętrznego spalania emitujący mniej niż 1 g CO₂/km; b) niskiej emisji – zgodnie z definicją zawartą w art. 3(12) Rozporządzenia (UE) 2019/1242: pojazd o emisji CO₂ mniejszej niż połowa wartości emisji odniesienia CO₂ dla wszystkich pojazdów w podgrupie pojazdów, do której należy ten pojazd; wartości referencyjne różnią się w zależności od typu samochodu ciężarowego lub c) pojazdami LNG/CNG, napędzanymi biogazem/biometanem.

strona główna

■ Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – interwencje wspierające działania inwestycyjne w gospodarstwach rolnych

■ Wybrane elementy chowu bydła w rolnictwie ekologicznym

■ Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla przedsiębiorców

■ Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla rolników

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

- produktów i półproduktów w procesach technologicznych lub magazynowania, w tym wózków widłowych i podnośników;
 - zwierząt przeznaczonych do uboju;
 - zakupu i instalacji nowych stacji ładowania pojazdów elektrycznych na terenie przedsiębiorstwa;
 - zakupu lub aktualizacji oprogramowania komputerowego, zakupu lub rozbudowy systemów teleinformatycznych oraz zakupu patentów, licencji, praw autorskich i znaków towarowych;
 - koszty ogólne, do 10% pozostałych kosztów kwalifikowalnych, takie jak koszty: nadzoru, sporządzenia dokumentacji technicznej, studia wykonalności, biznesplanu i uzyskania niezbędnych pozwoleń oraz koszty związane z działaniami informacyjno-promocyjnymi.
- 4) Do kosztów kwalifikowalnych nie zaliczamy:
- podatku od towarów i usług (VAT);
 - zakupu samochodów osobowych mających więcej niż jeden rząd siedzeń, w których rząd siedzeń nie jest oddzielony od części przeznaczonej do przewozu ładunków ścianą lub trwałą przegrodą zamontowaną przez producenta pojazdu;
 - wynagrodzeń pracowników zatrudnionych na umowę o pracę;
 - zakupu gruntów lub innych nieruchomości.

5) Kosztem kwalifikowalnym są koszty poniesione w okresie od 1 lutego 2020 r. i nie później niż do dnia 31 grudnia 2025 r., przy czym koszty poniesione przed złożeniem wniosku będą refundowane jedynie w przypadku przedsięwzięć niezakończonych w dniu składania wniosku.

- 6) Wsparcie jest udzielane do wysokości limitu, który wynosi:
- 3 000 000 zł – w przypadku przedsiębiorcy, który posiada status mikroprzedsiębiorstwa;
 - 10 000 000 zł – w przypadku przedsiębiorcy, który posiada status małego przedsiębiorstwa;
 - 15 000 000 zł – w przypadku przedsiębiorcy, który posiada status średniego przedsiębiorstwa.
- 7) Najmniejsza wnioskowana kwota pomocy to 100 000 zł, przedsięwzięcie będzie realizowane maksymalnie w czterech etapach.

Na realizację przedsięwzięcia może być przyznana i wypłacona zaliczka w wysokości 50% wartości wsparcia, jeżeli przedsiębiorca o nią wystąpi.

- 8) Agencja publikuje na stronie internetowej ogłoszenie o planowanym naborze wniosków, nie później niż 30 dni przed dniem planowanego terminu rozpoczęcia naboru wniosków.
- 9) Wniosek o objęcie wsparciem składa się za pomocą systemu teleinformatycznego Agencji.
- 10) Wyłączenie ze wsparcia obejmuje następujące kody PKD: 11.01.Z, 11.04.Z 11.05.Z, 12.00.Z.

Przetwórco – właśnie to jest ten czas do aplikowania o wsparcie! Powodzenia!

Ireneusz Gradka, CDR Oddział w Radomiu

strona główna

- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – interwencje wspierające działania inwestycyjne w gospodarstwach rolnych
- Wybrane elementy chowu bydła w rolnictwie ekologicznym
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla przedsiębiorców
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla rolników

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

Opracowano na podstawie:

1. <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/informacje-o-planowanych-naborach>
2. Nabór wniosków od 17 października 2022 r. do 18 listopada 2022 r. – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa - Portal Gov.pl (www.gov.pl)

Dziennik Ustaw - rok 2022 poz. 1819, ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI z dnia 25 sierpnia 2022 r. w sprawie szczegółowego przeznaczenia, warunków i trybu udzielania wsparcia dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw na wykonywanie działalności w zakresie przetwórstwa lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych, rybołówstwa lub akwakultury w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla rolników

Sektor produkcji rolnej i małego przetwórstwa w wyniku pandemii Covid-19 znacznie ucierpiał z powodu obostrzeń i załamania się niektórych łańcuchów dostaw, w tym braku dostępności niektórych produktów, materiałów i środków do produkcji. Planowane w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) działania skierowane do rolników ma znacząco złagodzić tego skutki i poprawić sytuację w tym sektorze.

Nazwa – Działanie 3. Wsparcie w zakresie przetwarzania lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych, spożywczych oraz rybołówstwa lub akwakultury.

Nabór wniosków rozpoczyna się 17 października 2022 r. i będzie trwać do 18 listopada 2022 r.

Warunki i kryteria dostępu do działania.

1) Beneficjent - osoba fizyczna prowadząca lub rozpoczynająca prowadzenie działalności w zakresie przetwarzania lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych, spożywczych, rybołówstwa lub akwakultury i jest:

– **rolnikiem lub małżonkiem rolnika**, prowadzącym lub rozpoczynającym prowadzenie sprzedaży dla konsumenta końcowego, w tym:

- sprzedaży bezpośredniej w rozumieniu art. 5 pkt 4 ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1753 oraz z 2022 r. poz. 1570);
- dostaw bezpośrednich w rozumieniu art. 3 ust. 3 pkt 10 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2020 r. poz. 2021 oraz z 2022 r. poz. 24, 138 i 1570);
- **rolnikiem lub małżonkiem rolnika**, prowadzącym lub rozpoczynającym prowadzenie działalności w ramach rolniczego handlu detalicznego w rozumieniu art. 3 ust. 3 pkt 29b ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia;
- **rolnikiem lub małżonkiem rolnika**, prowadzącym lub rozpoczynającym prowadzenie działalności marginalnej, lo-

strona główna

- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – interwencje wspierające działania inwestycyjne w gospodarstwach rolnych
- Wybrane elementy chowu bydła w rolnictwie ekologicznym
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla przedsiębiorców
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla rolników

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

kalnej i ograniczonej, o której mowa w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego;

- **rolnikiem lub małżonkiem rolnika** rozpoczynającym prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie przetwarzania produktów rolnych, rybołówstwa lub akwakultury i wytwarzania w wyniku tego procesu produktów rolnych wymienionych w załączniku I do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej lub produktów nierolnych;
- **rolnikiem będącym producentem wina** w rozumieniu art. 2 pkt 23 ustawy z dnia 2 grudnia 2021 r. o wyrobach winiarskich (Dz. U. z 2022 r. poz. 24), wyrabiającym wino wyłącznie z winogron pochodzących z własnych upraw winorośli, w skali do 100 hektolitrów w ciągu roku winiarskiego;
- **osobą fizyczną uprawnioną do chowu, hodowli lub połowu ryb**, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1 lub 2 ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 883).

2) Wsparcie może być udzielone osobie fizycznej, która:

- wykonuje działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- ma nadany numer identyfikacyjny;
- jest pełnoletnia;
- podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie z mocy ustawy jako rolnik lub małżonek rolnika lub przyznano jej płatności bezpośrednie co najmniej w roku poprzedzającym rok złożenia wniosku o objęcie wsparciem – (nie dotyczy osób fizycznych uprawnionych do chowu, hodowli lub połowu ryb).

Wsparcie może być udzielone osobie fizycznej, która wykonuje działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

- 3) Wsparcia udziela się na przedsięwzięcia, których realizacja trwa nie dłużej niż 12 miesięcy od dnia zawarcia umowy i nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2025 r. Zobowiązanie z tytułu wsparcia i inwestycji) wynosi 3 lata od dnia zawarcia umowy.
- 4) Kosztem kwalifikowalnym są koszty poniesione przez wnioskodawcę nie wcześniej niż od dnia 1 lutego 2020 r. i nie później niż do dnia 31 grudnia 2025 r., przy czym koszty poniesione przed złożeniem wniosku będą refundowane jedynie w przypadku przedsięwzięć niezakończonych w dniu składania wniosku.

strona główna

- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – interwencje wspierające działania inwestycyjne w gospodarstwach rolnych
- Wybrane elementy chowu bydła w rolnictwie ekologicznym
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla przedsiębiorców
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla rolników

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

- 5) Poziom wsparcia maksymalnie do 50% kosztów kwalifikowalnych, do których zalicza się koszty:
- budowy budynków i budowli, rozbudowy, nadbudowy, przebudowy lub remontu połączonego z modernizacją budynków i budowli wchodzących w skład gospodarstwa rolnego wnioskodawcy, które są wykorzystywane do przetwarzania, przechowywania, przygotowania do sprzedaży lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych, spożywczych, rybołówstwa lub akwakultury;
 - budowy, w tym rozbudowy, przebudowy lub remontu połączonego z modernizacją infrastruktury i urządzeń do składowania i zagospodarowania odpadów, oczyszczalni ścieków, biogazowni, systemów fotowoltaicznych, słonecznych systemów grzewczych, instalacji odzysku ciepła, pomp ciepła, kotłów i pieców na biomasę, a także zastosowania czynników chłodniczych o zmniejszonym lub neutralnym oddziaływaniu na środowisko – o ile są związane z prowadzoną działalnością w tym zakresie;
 - zakupu nowych maszyn i urządzeń do przetwarzania, przechowywania, przygotowania do sprzedaży lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych, spożywczych, rybołówstwa lub akwakultury;
 - zakupu nowych terminali płatniczych do obsługi bezgotówkowej oraz nowego sprzętu komputerowego i oprogramowania lub usługi informatycznej dotyczącej sprzedaży na odległość produktów rolnych, spożywczych, rybołówstwa lub akwakultury;
 - utrzymania domen internetowych;

- zakupu nowych środków transportu spełniających wymagania techniczne oraz normy niskiej emisji spalin¹, które są przeznaczone do przewozu:
 - produktów rolnych, spożywczych, rybołówstwa lub akwakultury, w tym produktów, których transport powinien odbywać się w szczególnych warunkach, takich jak cysterny, silosy, chłodnie, izotermie, baseny lub zbiorniki do transportu ryb,
 - produktów i półproduktów rolnych, spożywczych, rybołówstwa lub akwakultury w procesach technologicznych lub magazynowania, w tym wózków widłowych i podnośników,
 - zwierząt przeznaczonych do uboju.
- zakupu nowych, ruchomych punktów sprzedaży, spełniających wymagania techniczne oraz normy niskiej emisji spalin¹, które są przeznaczone do przygotowywania żywności wytworzonej w większości z produktów rolnych, rybołówstwa lub akwakultury pochodzących z gospodarstwa rolnego wnioskodawcy;
- modernizacji miejsc na targowiskach lub w budynkach i budowlach przeznaczonych do wprowadzania do obrotu produktów rolnych, spożywczych, rybołówstwa lub akwakultury przez wnioskodawcę;

¹ Zakupione samochody ciężarowe oraz inne pojazdy ciężkie będą wyłącznie samochodami o: a) zero-emisji – zgodnie z definicją zawartą w art. 3(11) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1242 z dnia 20 czerwca 2019 r. określającego normy emisji CO₂ dla nowych pojazdów ciężkich oraz zmieniające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 595/2009 i (UE) 2018/956 oraz dyrektywę Rady 96/53/WE: pojazd ciężki nieposiadający silnika spalinowego wewnętrznego spalania lub posiadający silnik spalinowy wewnętrznego spalania emitujący mniej niż 1 g CO₂/km; b) niskiej emisji – zgodnie z definicją zawartą w art. 3(12) Rozporządzenia (UE) 2019/1242: pojazd o emisji CO₂ mniejszej niż połowa wartości emisji odniesienia CO₂ dla wszystkich pojazdów w podgrupie pojazdów, do której należy ten pojazd (wartości referencyjne różnią się w zależności od typu samochodu ciężarowego) lub c) pojazdami LNG/CNG, napędzanymi biogazem/biometanem.

strona główna

- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – interwencje wspierające działania inwestycyjne w gospodarstwach rolnych
- Wybrane elementy chowu bydła w rolnictwie ekologicznym
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla przedsiębiorców
- Wsparcie na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych w KPOiOZ. Wsparcie dla rolników

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

- przygotowania w miejscach obsługi podróżnych, miejsc do wprowadzania do obrotu produktów rolnych, spożywczych, rybołówstwa lub akwakultury wytwarzanych przez wnioskodawcę;
 - koszty ogólne do 10% k.k., bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją przedsięwzięcia, takie jak koszty nadzoru, sporządzenia dokumentacji technicznej, studium wykonalności, planu przedsięwzięcia i uzyskania niezbędnych pozwoleń oraz związane z działaniami informacyjno-promocyjnymi.
- 6) Wsparcie jest udzielane do wysokości limitu, który wynosi 500 000 zł i nie mniej niż 20 000 zł, w formie płatności końcowej, która jest wypłacana po zrealizowaniu przedsięwzięcia, albo w formie płatności częściowych wypłacanych po zakończeniu każdego z etapów przedsięwzięcia, nie więcej niż w dwóch etapach. Na realizację przedsięwzięcia może być przyznana i wypłacona zaliczka w wysokości do 50% wartości wsparcia.

**Rolniku – nie zwlekaj, to właśnie ten czas
do aplikowania o wsparcie! Powodzenia!**

Ireneusz Gradka CDR Oddział w Radomiu

Opracowano na podstawie:

1. <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/informacje-o-planowanych-naborach>
2. *Nabór wniosków od 17 października 2022 r. do 18 listopada 2022 r. - Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa - Portal Gov.pl (www.gov.pl)*

Legislacja:

Dziennik Ustaw - rok 2022 poz. 1898, ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI z dnia 5 września 2022 r. w sprawie szczegółowego przeznaczenia, warunków i trybu udzielania wsparcia w zakresie przetwarzania lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych, spożywczych, rybołówstwa lub akwakultury w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

Produkcja sera w Centrum Praktycznego Szkolenia w Zakresie Małego Przetwórstwa w CDR O/Radom

Centrum Praktycznego Szkolenia w Zakresie Małego Przetwórstwa (CPSz) przy Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie

(Fot. Andrzej Śliwa, CDR/O Radom).

Oddział w Radomiu (CDR), powstało w celu przybliżenia rolnikom i potencjalnym przetwórcom zasad i możliwości uruchomienia działalności przetwórczej na małą skalę. Wśród czterech funkcjonujących ciągów technologicznych znajduje się również mała mleczarnia.

Obiekt wyposażony jest w urządzenia i sprzęt, umożliwiające przetworzenie mleka na szeroki asortyment produktów, od sera twarogowego poprzez ser podpuszczkowy i jogurty, po wytwarzanie masła.

Pierwszym urządzeniem w ciągu technologicznym jest pasteryzator. Ma on pojemność 300 litrów i pozwala na obróbkę termiczną mleka w większej ilości niż potrzeby przeciętnego lub mniejszego gospodarstwa produkującego mleko. Urządzenie

pozwała na relatywnie szybkie ogrzanie mleka do temperatury pasteryzacji i szybkie jego schłodzenie. Konstrukcja i wyposażenie nie pozwalają, a przynajmniej nie ułatwiają w nim obróbki skrzepu. Jego funkcją jest pasteryzacja i tę czynność wykonuje prawidłowo.

Głównym elementem ciągu technologicznego jest kocioł serowarski. Pojemność również 300 litrów. Podobieństwo kotła do wyżej wymienionego pasteryzatora jest tylko powierzchowne. Poza funkcją grzania (w obydwu wymienionych urządzeniach, grzanie odbywa się w płaszczu wodnym), urządzenie to jest dostosowane do

(Fot. Andrzej Śliwa, CDR/O Radom).

(Fot. Andrzej Śliwa, CDR/O Radom).

(Fot. Andrzej Śliwa, CDR/O Radom).

obróbki skrzepu. Pokrywa jest zdejmowalna niezależnie od mieszadła. Mieszadło również jest zdejmowane. Istnieje również możliwość zmiany kierunku obrotów mieszadła, oraz płynnej zmiany jego prędkości.

Kolejnym elementem wyposażenia jest pasteryzator śmietanki. Od pasteryzatora przedstawionego na początku, różni go jedynie pojemność 50 litrów. Urządzenie jest przydatne do pasteryzacji śmietany przed produkcją masła, ale również doskonale sprawdza się w produkcji jogurtów, czy mniejszych ilości sera.

(Fot. Andrzej Śliwa, CDR/O Radom).

Następnym elementem wyposażenia ciągu technologicznego jest wanna serowarska. Posiada ona dość szerokie zastosowanie. Jest wyposażona w ruchome perforowane ściany grodziowe. Po demontażu tychże przegród, wanna służy jako stół ociekowy czy formierski. Perforowane przegrody – jedna stała, druga przesuwana – umożliwiają podniesienie poziomu skrzepu (zagęszczenie), w przypadku stosowania „samoprasowania pod serwatką”.

(Fot. Andrzej Śliwa, CDR/O Radom).

Niezbędnym wyposażeniem mleczarni są formy serowarskie. W CPSz wykorzystywane są formy twarożkarskie – do wstępnego odsączenia skrzepu i twarde formy, dostosowane rozmiarowo, służące do formowania krążków sera w prasie.

Bardzo przydatnym elementem wyposażenia, zwłaszcza przy produkcji sera podpuszczkowego, jest prasa serowarska. CPSz

wyposażone jest w prasę pneumatyczną, z dwoma siłownikami. Prasa umożliwia przy odpowiednim rozkładzie prasowanie od jednego krążka sera do aż 24 – jednorazowo. Możliwa też jest płynna regulacja siły nacisku.

Ponadto mleczarnia CPSz wyposażona jest w profesjonalną maselnicę. Posiada ona płaszcz wodny do regulacji temperatury w czasie pracy, mieszadło łopatkowe na wałku poziomym oraz odpowiednie doprowadzenie wody do płukania używanego masła.

Uzupełnieniem wyposażenia mleczarni jest drobne wyposażenie typu harfa do cięcia skrzepu, miarki, mieszadła i inne.

Mleczarnia CPSz wyposażona jest również w pomieszczenie dojrzewalni sera.

Zamontowano tam regały ze stali kwasowej z wymiennymi półkami z tworzywa. Pomieszczenie to posiada również urządzenia do utrzymania odpowiedniej temperatury i wilgotności.

Przetwórstwo mleka w CPSz prowadzone jest w trakcie realizacji warsztatów szkoleniowych. Produkowany jest wówczas ser kwasowo-podpuszczkowy. Surowcem do tej produkcji jest mleko krowie.

Surowe mleko dostarczane jest z gospodarstwa prowadzące-

(Fot. Andrzej Śliwa, CDR/O Radom).

go produkcję mleka. Wynika z tego fakt, że używane mleko jest „prosto od krowy”, nie poddawane żadnym zabiegom (poza schłodzeniem), jest pełnotłuste i niestandardyzowane. Pierwszym zabiegiem, jakiemu poddawane jest mleko surowe, jest obróbka termiczna.

Obróbka cieplna mleka jest najważniejszym etapem produkcji z punktu widzenia bezpieczeństwa zdrowotnego produktu. Pasteryzacja niszczy drobnoustroje w formie wegetatywnej oraz inaktywuje enzymy obniżające jego jakość. Proces pasteryzacji mleka przeprowadzamy przez 10-15 minut w temperaturze 65°C.

Po pasteryzacji mleko ochładza się do temperatury około 35°C, następnie dodaje się zakwas 2%. W naszym przypadku jest to maślanka. W produkcji serów są stosowane przeważnie dwa rodzaje kultur: mezofilne o optymalnej temperaturze wzrostu 20 do 40°C i termofilne o temperaturze wzrostu powyżej 40°C. Zakwas serowarski ma za zadanie odpowiednie ukierunkowanie procesów fermentacji podczas obróbki gęstwy serowej oraz w czasie dojrzewania. Dodatek zakwasu powoduje wzrost kwasowości, ułatwia synerezę (oddzielenie się serwatki), sprzyja tworzeniu się skrzepu pod wpływem podpuszczki, skraca czas krzepnięcia oraz hamuje rozwój niepożądaney mikroflory w czasie produkcji i dojrzewania sera. Dodatek wyselekcjonowanych szczepów mikroorganizmów wpływa na charakter i zakres zmian enzymatycznych w czasie dojrzewania oraz na teksturę i tworzenie się charakterystycznego bukietu smakowo-zapachowego sera.

W mleku przerobowym powinna być zachowana odpowiednia równowaga soli mineralnych, szczególnie soli wapniowych i fosforowych. Pod wpływem ogrzewania (pasteryzacji) równowaga ta może być zakłócona, co ujemnie odbija się na krzepnięciu mleka. W celu poprawy równowagi soli mineralnych stosujemy dodatek do mleka chlorku wapnia w ilości 0,02%. Dodatek chlorku wapnia ułatwia powstanie prawidłowego skrzepu i działanie podpuszczki.

Po wstępnej fermentacji do mleka, dodaje się enzymu koagulującego białko mleka – podpuszczkę. Dodajemy podpuszczkę suszoną po jej rozpuszczeniu w ciepłej wodzie, w ilości 7,5g na 100 litrów mleka. Po dodaniu podpuszczki mleko zostaje dokładnie wymieszane w celu równomiernego jej rozprowadzenia. Tak zaprawione mleko pozostawia się do momentu uzyskania skrzepu od 0,5 do nawet 1 godziny.

Obróbka powstałego skrzepu rozpoczyna się w momencie uzyskania odpowiedniej jego zwięzłości. Celem obróbki gęstwy jest usunięcie nadmiaru wody z ziarna sera. Krzepnięcie mleka pozwala na pokrojenie skoagulowanego skrzepu, a obróbka mechaniczno-termiczna umożliwia oddzielenie od masy serowej nadmiaru wody w postaci tzw. serwatki. Gotowy skrzep kroi się wstępnie na pionowe słupki. Wykorzystujemy do tego specjalną harfę serowarską. Po odczekaniu kilkunastu minut, kiedy „słupki” wyraźnie się oddzielają i pojawia się serwatka, następuje intensywne krojenie skrzepu. Pożądana wielkość ziaren od kilku do kilkunastu milimetrów. W wyniku pocięcia żelu na drob-

ne kawałki, tzw. ziarno serowe, zwiększa się wielokrotnie powierzchnia skrzepu. W ten sposób ułatwia się wypływ serwatki na zewnątrz ziarna.

Pokrojony skrzep podlega następnie obróbce obejmującej osuszanie, dogrzewanie i dosuszanie. Osuszanie polega na usunięciu z ziarna nadmiaru serwatki pod wpływem mieszania. O przebiegu osuszania decyduje temperatura, szybkość mieszania, kwasowość skrzepu i jego zwięzłość. W trakcie mieszania i utrzymywania gęstwy w temperaturze ok. 30°C następuje dalsze intensywne wydzielanie serwatki z wnętrza ziarna serowego, na skutek powolnego, ale równomiernie zachodzącego zjawiska kurczenia się ziarna. Utrzymanie ziarna w ruchu wirowym w serwatce nie pozwala na opadnięcie ziaren na dno wanny, w której odbywa się wyrób.

Po osuszaniu następuje dalszy etap odwodnienia ziarna, w wyniku działania podwyższonej temperatury. Stopniowe, powolne podnoszenie temperatury (max. 1°C/min.) gęstwy, a równocześnie energiczne mieszanie nazywa się dogrzewaniem. Ostateczna temperatura, do której dogrzewa się gęstwę to 48°C. Zakończenie etapu obróbki gęstwy rozpoznajemy po konsystencji ziarna. Z napęczniałego, lekkiego, galaretowatego staje się ono w miarę osuszania twarde i zwięzłejsze. Po procesie obróbki gęstwy następuje wstępne formowanie ziarna, które ma na celu połączenie gęstwy serowej.

Formowanie polega na przeniesieniu gęstwy do form perforowanych, oddzieleniu serwatki i nadaniu dla sera typowego

kształtu. Formowanie odbywa się w formach twarożkarskich, w których gęstwa przetrzymywana jest około 15 minut. Następnie tak uformowane krążki masy serowej przekładane są do twardych form, w których układane są na blacie prasy. Formy do prasowania serów wykonane są z tworzywa sztucznego. W ściankach form znajdują się otwory o średnicy mniejszej niż średnica ziaren serowych. Otworami wypływa wolna serwatka, a ziarno pozostaje w formie i osiadając w niej zlepia się, tworząc jednolitą masę serową.

Celem prasowania serów jest usunięcie serwatki międzyziarowej. Podczas prasowania bardzo ważne jest by nacisk na początku procesu był niewielki, a potem stopniowo wzrastał. Skutkuje to odpowiednim wydobyciem serwatki oraz powstaniem masy serowej bez szczelin i pustych wnęk.

Po zakończeniu prasowania ser jest solony. Celem tego procesu jest wytworzenie wyraźnej skórki, zahamowanie rozwoju niepożądanego mikroflory powodującej „późne wzdęcia” oraz nadanie serom odpowiednich cech sensorycznych. Proces ten prowadziemy przez umieszczenie serów w solance i przetrzymaniu w niej przez 24 godziny. Solenie serów w solance odbywa się tzw. metodą na mokro, czyli poprzez zanurzenie sera w roztworze soli. Na intensywność wnikanie soli do sera wpływają: stężenie i kwasowość czynna (pH) solanki, temperatura solanki, czas solenia oraz struktura sera. Optymalne stężenie soli w solance to 16-22% i pH 5.2-5.4.

strona główna

■ Produkcja sera
w Centrum
Praktycznego Szkolenia
w Zakresie Małego
Przetwórstwa w CDR
Oddział w Radomiu

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 5/2022

Po zakończonym procesie solenia sery są osuszane i poddawane dojrzewaniu. Sery bezpośrednio po wyrobie i soleniu nie mają jeszcze typowych cech organoleptycznych. Dopiero podczas dojrzewania nabierają specyficznego smaku i zapachu. Proces dojrzewania trwa od kilku tygodni do kilku lat i odbywa się w pomieszczeniach o regulowanej temperaturze i wilgotności. Przeciętna temp. dojrzewania to 12-16°C przy wilgotności 85-90%. Celem tego etapu jest ukształtowanie odpowiedniego, typowego smaku, aromatu i konsystencji serów głównie w wyniku procesów proteolizy (rozkładu białka) oraz lipolizy (rozkładu tłuszczu). Proces dojrzewania serów ma także bardzo duże znaczenie w kształtowaniu cech funkcjonalnych oraz poprawia strawność serów. W naszym przypadku, sery dojrzewają od kilku do kilkunastu dni. Najczęściej jednak są konfekcjonowane i rozdawane uczestnikom warsztatów szkoleniowych „na świeżo”.

Andrzej Śliwa, CDR Oddział w Radomiu

Opracowano na podstawie:

1. Pluta A., *Sery podpuszczkowe o zmniejszonej zawartości tłuszczu, „Przemysł Spożywczy” październik 2009, tom 63, s. 14-20.*
2. Ziajka S. (1997). *Mleczarstwo. Zagadnienia wybrane. T II, Wydawnictwo AR-T. Olsztyn*

**Elektroniczny biuletyn informacyjny wydawany przez
Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie**

Rada Programowa pod kierunkiem Katarzyny Boczek

w składzie: Adrianna Bolewicz-Tatka,

Elżbieta Kmita-Dziasek, Iwona Kajdan-Zysnarska, Mateusz Sękowski,

Monika Miziołek, Iwona Obojska-Chomiczewska, Dariusz Pomykała.

Opracowany przez Zespół Redakcyjny w składzie: Adrianna Bolewicz-Tatka,
Mariusz Gutowski, Jacek Hanasko, Justyna Stawna, Alicja Zygmantowska.

Projekt graficzny: Alicja Zygmantowska

Adres Redakcji: Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Poznaniu,
ul. Winogrody 63, 61-659 Poznań, e-mail: redakcja.horyzontcdr@cdr.gov.pl

Dystrybucja elektroniczna: CDR O/Poznań, e-mail: horyzontcdr@cdr.gov.pl

Wersja internetowa: <http://www.cdr.gov.pl>

Zdjęcia: archiwum CDR, Adobe Stock

Redakcja wyraża zgodę na kopiowanie, reprodukowanie i rozpowszechnianie w celach niekomercyjnych, w całości lub w części materiałów tekstowych. Podmiot korzystający z materiałów tekstowych opublikowanych na stronach biuletynu zobowiązany jest do zamieszczenia informacji o ich pochodzeniu. Zabronione jest kopiowanie, reprodukowanie i rozpowszechnianie materiałów graficznych tj. zdjęć, ilustracji, rycin, itp.